

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

FRITHIOF HELLBERG

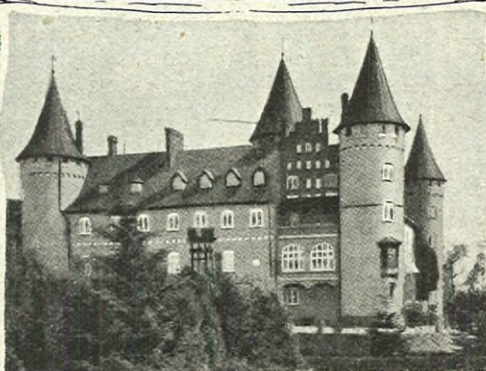
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAGD AF

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Tre Slottsfruar till Trolleholm.

GAMLA, FÖRFALLANDE borg, ett otacksamt öde dig drabbat
 Ty för allt hvad du ger, dig ingenting gifves i gengäld!
 Sätunda tänkte jag nu under sekternas växlande skiften,
 Där jag vid skogen stod kvar — så drömde jag — blickande hän på
 Borgen, som öfvergifven och tom låg i ödsliga parken —
 Och hvad hände ej nu! Då kommer en man ifrån Norden,
 Träder beslutsamt in på den länge föraktade gården,
 Svänger sitt trollspö i luften och se — liksom Fenix ur askan —

Reser sig upp utur vallgravvens djup, från kanallernas botten
 Slottet det gamla, sagornas slott, som sjunkit i glömska,
 Höjer sig åter bland spillror och grus uti dagen och stiger,
 Stiger med tinnar och torn, förskönadt, åter i höjden.
 Så jag vaknade upp utur drömmen, som hållit mig fången.
 Ej blott en dröm det dock var, det var slottets sanna historia.

G. B.
 { Trolleholm år 1900. }
 { Gustaf Bonde. }

DEN SOM NU gör ett besök vid Trolleholm, har svårt att föreställa sig, hur det såg ut, då det låg "öfvergifvet och tomt". Man måste taga planscher, inbillning och slottets pietetsfullt upptecknade historia till hjälp för att få en någorlunda trogen bild af den forna medeltidsborgen, som då under namnet Ericks-holm var ett af Skånes mest kända herresäten. Tiden har förändrat mycket — sin vana trogen — men anno domini 1910 likasom 400 år tidigare är "sagornas slott" vida beryktadt, och

Det skulle taga för lång tid att foga text till de illustrationer, som Idun i dag bringar och ännu omöjligare skulle det vara att på en tidningsspalts begränsade utrymme beskrifvande genomgå slottets alla våningar. Den speciellt intresserade hänvisas till: "Trolleholm förr och nu" samt Harald Boklund: "Trolleholm."

Endast helt flyktigt ett par ord om det mest sevärda. Så t. ex. de enastående vackra gyllenläderstapeterna i salongen, hvilka legat bortglömda på en vind, kanske i århundraden, men som nu fått komma till sin rätt. Dessa orna-

Wiveka Trolle Bonde

i dess salar ströfvar främlingen med tacksam vördnad, erkännande det outtröttliga arbete, hvilket dess nuvarande ägare, grefve Carl Trolle-Bonde nedlagt på att åt fädernas stolta borg förläna äkta glans och äkta värde. In i detalj har restaureringsverket bedrifvits utan att dock forna seklers egendomligheter i torn, vinklar och vrår alltför ängsligt "stilrent" slipats bort.

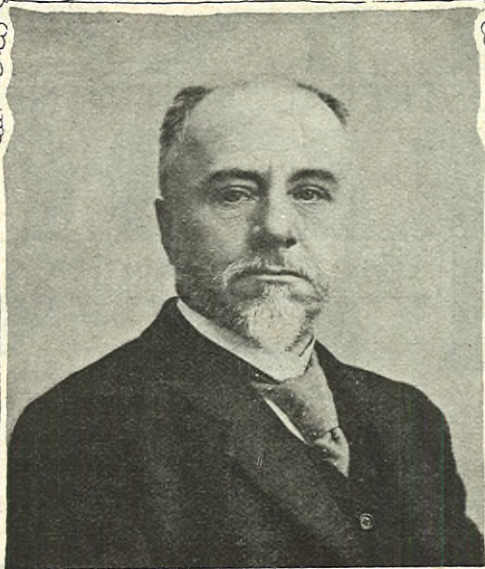
SOPHIA BRAHE

WIVEKA TROLLE

menter och figurer i guld, silver och varmt rödt äro sällsamt lifliga legendförtäljare från svunna tider. Man ser på dem och föres i tankarna bort på ett gustavianskt gästabad, ett lysande adelsbröllop eller ett icke mindre lysande — graföl. I grefvinnans skrifrum märkes den också på illustrationen tydligt framträdande charmanta gobelängen, föreställande januari. Den anses vara väfd af G. Sanet i slutet af 1600-talet. I förmaket ofvanför den öppna spisen ha insatts gipsafgjutningar af kakel, hvilka påträffats vid grundgräfnig af flyglarna till slottet. Dessa lämningar från 1500-talets borg sammanpassades då med ett beundransvärdt tålmod för att af hundratals skärivor få några hela bilder.

Det måste sägas, att det var i en lycklig stund Trolleholm kom i sin nuvarande ägares händer, ty dessa ha med den kärleksfullaste omsorg värvat om de minnen, där bott, allt sedan Otte Thotts och dess husfru Sophie Bra-

Carl Trolle-Bonde

Den tredje slottsfrun, hvilkens namn helt säkert kommer att som ett blidt och älskadt eko återklinga i Trolleholmsminnena, är den nuvarande härskarinnan, grefvinnan Eva Bonde, född Leijonhufvud. Hennes både yttre och inre personlighet framstår bäst för våra läsare, om vi låna de ord professor Ljunggren skrivit till henne efter att förut ha strängt sin lyra till Sophie Brahes och Viveka Trolles lof:

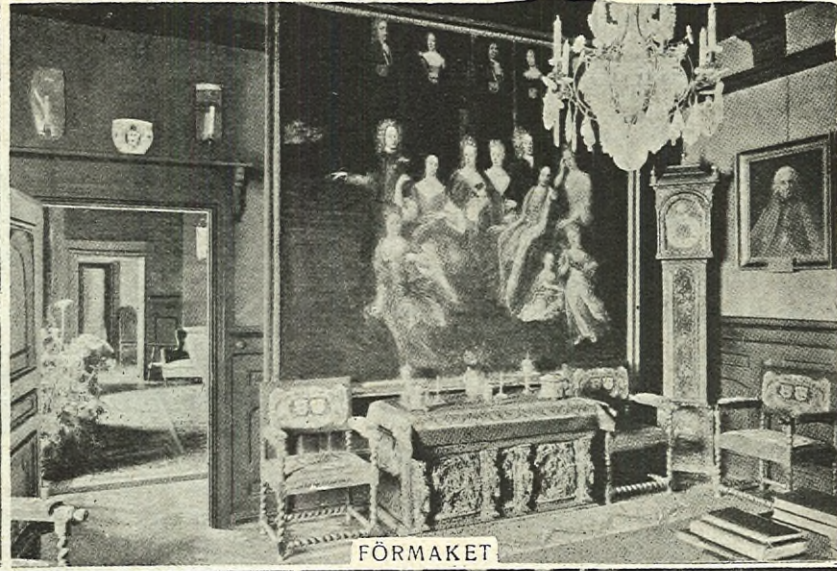
”Sist den tredje, enheten af båda!
Som den ena mild, hon vet med takt
Likt den andra klokt att styra, råda,
Men med godhets, med behagets makt.”

Hågkomsten af grefvinnan Eva Bonde är för mig som doften af hvita rosor under en stillsamt blå himmel, någonting ljuft och varmt, som vill glädja utan att prunka.

Till sist måste mina ärade läsare följa med upp i biblioteket. Det är icke ett par skåp, icke ett rum, utan en våning, där väggarna äro klädda med in- och utländska

GREVINNANS SKRIFRUM

FÖRMAKET

MUSIKRUMMET

SALONGEN

MATSALEN

hes dagar. De flesta af Iduns läsare stå kanske främmande inför bilden af det gamla Ericksholms väna slottsfru, Sophie Brahe, den store astronomens syster, men för dem, som hålla af att smeksamt bläddra i häfdernas guldade blad, framträder denna sällsynta personlighet som en ljus och själsfin dröm mitt under krigsbullrets och vapenslamrets härskartid.

I ett långt senare tidevarf fick Trolleholm änyo en slottsfru, hvilken sent skall förgätas, nämligen den kraftfulla riksgrevinnan Viveka Trolle. Var Sophie Brahe den heta, för ödets vinddrag alltid flämtande lågan, kunde däremot riksrådinnan symboliseras som det härdade stålet. En dag kommer förvisso hennes historia att skrivas; förarbetet är redan undanröjt genom greve Carl Trolle-Bondes flitiga och energiska sammanförande af bref och handlingar från denna tid. Flera för arkivforskaren värdefulla volymer har greve T.-B. också skrivit om familjeegendomen och dess historia.

BIBLIOTEKET

bokskatter. På alla dessa litterära härligheter får en lycklig bibliotekarie frossa dagen i ända, afskild från den onda världen, och vill han hvila ögon och tankar, kan han gå fram till ett af fönstren och blicka ut öfver vallgravarnas tysta vatten mot parkens löfmassor eller mot den mörka randen af en bokskogs djupa dunkel.

Tyvär kan jag ingenting säga om Trolleholms säkerligen präktiga trädgårdar. Det regnade hela tiden under mitt besök, och hvarje försök att trotsa elementerna tillbakavisades med en störtskur, men intrycket af det vördnadsvärda adelslottet, när vagnen rullade in på dess gård, skall jag sent förgäta. Det är alltid en tjusning att förflyttas från nutiden till gångna sekler, och jag erfor i detta ögonblick en nästan öfversvallande tacksamhet mot den, som skyddat de röda murarna vid Thottarnas stolta Ericksholm.

ELISABETH KUYLENSTIERNA-WENSTER.

Ärade husmödrar!

De som köpa utaf
Rosenfors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl
få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade
specerifaffärer.
Partiållager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.
Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valsekvarnar, Rosenfors.

Advent.

Af Hanna Söderlund.

SLAGTRÖSKAN går från gård till gård, taktfast kraftigt, ekot af slagen dallra skarpt i luften. Det är frostkallt och klart och rimfrosten har klädt under natten. Björkarnas sköra nakenhet är svept i skiraste slöja, alléernas kronor se ut som hade de lutat sig samman och bygdt ett konstrikt hvalf och barrskogen står pudrad, högtidlig och stilla som i ljusst allvar. Röd rinner solen upp bakom all rimfrost, den ritar långa flammande ränder utåt himmeln, letar sig in bland buskar och snår och tänder i gårdarnas fönster. Då börjar rimfrosten andas på hustaken, stora droppar falla ner på marken, och domherrarna, som suttit hopkrupna i en syrenhäck, börja kvittra och hoppa och deras bröst lysa än bjärtare i solen.

En ung man står vid byns korsväg och ser sig rundt omkring, åt gårdarna som ligga spridda invid skogens utkant, halfvägs i backarna och midt ute på fälten, där höstrågen skjutit brodd. Hans blick dröjer länge vid kyrkan och skolan, som ha landsvägen emellan sig, men än längre dröjer den vid en slingrande aftagsväg, som förlorar sig vid skogsbrynet.

Så lyssnar han hur slagtröskan går och börjar räkna: där är det två man, där fyra, där sex, i Oppebyn är det åtta som vanligt. Männe far var den åttonde äfven i år? — — —

En gammal gumma, en ynkligt liten och tunn, kommer traskande vägen fram. Hon bär en knippa färskt granris på armen, och ur förklädet, som hon håller upp med ena handen, sticka några enriskvistar fram.

Vandraren vänder sig om vid ljudet af de klappande stegen, och vid åsynen af gumman blir hans ansikte hastigt förändradt. Det rycker kring ögonen och sliter i munvinklarna, i blicken kommer det ett så underligt skimmer. Som om någon sagt det, vet han, att granriset skall läggas framför en farstutrapa och enriset skall strös på golvet, under bord och bänkar, i den mörka spiselvrån — öfverallt.

När gumman går förbi honom utan att knapast se upp, hejdar han henne med en fråga, utkastad på måfå.

Visste hon vägen till Anders Eliasson.

— Jo, det visste hon grant, och hon börjar beskrifva med en tunn röst och pekar med granriset. Om han gick ditåt och sedan däråt och så tog af — —

— Var han från socknen?

Frågan var skygg men kunde inte dölja nyfikenheten. Inte precis. Men han hade varit här förr, ja längese'n.

Om han då ville säga namnet, så kände hon kanske igen honom.

— Åh nej, det namnet var inte så vackert så han ville nämna det, men i alla fall så — kunde hon komma ihåg en pojke, som varit den värste i byn, en riktig klippare? Han brukade stjäla ved ur vedskjulen, potatis ur källaren, tjufmjölka korna när de gick på bete, och när drängarna salade till julbrännvin, sprang han och samlade upp pengarna och bar dem till den som skulle köpa — och se'n fick han vara med och smaka å brännvinet.

— Åh, käraste då — granriset gungade på gummans arm, hon snodde med hufvudet åt alla håll, men vandraren tittade hon inte åt — åh käraste, för ett så'nt sorgebarn.

Mannens ögon knepos ihop, där sköt en kall hård blixtnur dem.

— Gossen blef förstås fast till slut, fick offentlig aga — och så skickades han i väg till ett skyddshem.

Gumman släppte taget i förklädet, enriset tumlade ur, ner på vägen vid vandrarens fötter, men hon lät det ligga. De skumma gummögonen hade fått ett ångestfullt uttryck och den lediga handen plockade oroligt på den slitna schalen, som var virad om bröstet och knuten på ryggen. Efter en lång stund kom det en rädd fråga. Visste han hvad det blef af pojken se'n.

— Ja mor — här är han.

— Åh — åh Adolf. Den gamla satte sin hårda skrynkliga hand för ögonen och började gråta, så tröstlöst öfvergifvet och stilla som endast gamla, trötta människor gråta. Sonen såg på henne, sedan på enriset, så böjde han sig ner och började plocka upp det, förklädet fick hon själf hålla i.

— I ska väl ha det hem, mor, sade han med oklar röst, I brukade ju alltid pynta till helg. Men att I orkat hålla på med det alla åren, för det är väl på det gamla viset därhemma. De brukade slå sönder bord och stolar och slåss med vedträn, och enriset sparkades ihop till sophögar i hörnen.

Hon plockade medan han talade. En så'n stackars eländig mor han hade. Hon mente väl inte så illa som det blef, när hon skickade i väg barnen efter vedpinnar och potatis och mjölkaskvättar, allt på oloflig mark. När man var gift med ett så'nt fyllesvin, fick en väl hitta på utvägar. Nu var det förresten icke mycket kvar af henne, eländet hade rådt på henne riktigt.

— Håll i förklädet, mor, annars tappar I riset igen. Gumman tog handen från ögonen och fattade tag i förklädet.

— Tack, sade hon och neg ödmjukt för sonen, för hon var inte van vid att någon plockade upp åt henne. Går du med hemåt?

— Jag hade tänkt det. Jag har arbete inne i sta'n, och då jag var så nära, tänkte jag det inte var för tidigt hälsa på efter tio år.

De började vandra framåt vägen och sonen kände, hur bitterheten vid hvart steg gick allt svårare till sinnes.

— Är far likadan?

— Han har legat på lasarettet mest ett halfår och är allt skral än. När de slagtröskade i Oppebyn, brukade han alltid vara åttonde man, men i år får han sitta öfver.

— I Oppebyn bjöds det alltid på brännvin. Super han än?

— Åh — det är just ingenting å tala om se'n han blef sjuk.

Sonen gaf modern en hvass blick. Hon var som förr, bara strök öfver uselheten.

— Syskonen då?

— Ja, där var två i Amerika. De skref aldrig. För Ester hade det gått illa, hennes barn hade hon hemma. Det var en flicka, som hette Gerda. Hon var nära nio år, och han kunde aldrig tro, så'n hjälp hon hade af henne. Utan Gerda hade hon aldrig kunnat reda sig, så att —

— David då! afbröt sonen förbittradt.

— Han tjänte dräng och lät han bara bli brännvinet så — och Axel var gift och hade två barn. Men finge far se honom, Adolf, skulle han allt bli glad.

— Ska nu också det kallas för glädje att se den som fått lida för fädernas missgärning.

— Han är gammal och sjuk och tål så lite, sade gumman med oro i rösten.

Sonen skrattade till.

Någon så rädd som hans mor fanns väl inte, rädd för man, rädd för barn, rädd för grannar, för sig själf och allting. Sitt granris och sitt enris var visst det enda hon hållit fast vid, den enda trösten och det enda hon kunde leka helg med.

— I kan vara lugn, mor, jag tänker inte

ställa till ansvar, svarade sonen, men han kände att lusten fattades åtminstone inte nu.

Gubben satt och värmdde sina fötter vid spisen, när de trädde in i stugan, och vid fönsterbordet satt dotterdottern och rabblade ur en psalmbok.

— Det är Adolf, far. Gumman hade skramlat af sig tofflorna i farstun och kom på sockorna in. Gubben hade ingenting hört.

— Ja, god dag, far. Sonen steg fram till den gamle och räckte honom handen.

— Ska det vara Adolf, som blifvit en så'n fin herre. Gubben gjorde ett försök att resa sig, men förblef sittande.

— Jag är bara en arbetare. Hur står det till?

— Åhjo tämligen, men värken håller i sig. Jaså — du har kommit loss nu från inrättningen.

— Jag har varit loss länge.

— Jag tänkte mer än en gång fara å hämta dig hem igen.

— Det var allt bäst I lät bli — där kunde de göra folk af en, här hade det nog inte gått.

— Hva — hvad säger du?

Gubben drog fötterna ner på golvet och reste sig till hälften. Men gumman, som gick och sådde sitt enris, tyst och oförmärkt, stannade i arbetet och sonen mötte en förskrämd blick.

— Ja, I vet ju själf, att jag var vanartad och behöfde komma bort.

— Ja — ja — det — sade gubben och sjönk i hop. Men du kan väl sitta ner, så bjuder mor på kaffe och jag har väl en tår, så du kan få dig en gök.

— Tack, far, men jag super inte. Adolf fick tag i en stol och satte sig bredvid fadern.

— Åh hut — är du stursk, pojke, fräste gubben till.

— Jag har fått lära mig bättre än hållas med brännvin och den lärdomen ska I inte söka ta' ifrån mig.

Gubben svarade inte. Han tog ett vedträ och skyfflade ihop bränderna och lade ett risfång ofvanpå.

Men Adolf lät blickarna flyga kring rummet för att konstatera, om allt var sig likt. Jo, det var samma fläckiga tapeter, samma omaka möbler, blott äldre och skröpligare, det gamla skrället till klocka var också kvar. Den hade ett lod, som dinglade när man gick i rummet, och rätt som det var brukade det falla ner och skrämma ut katten.

— Hvad är det du läser? vände han sig till flickan. Inspekterandet var redan gjordt och det hade ej gifvit behagliga känslor.

— En psalm, svarade flickan och blef röd som blod.

— Ja, de ska till skolläraren och öfva sig i kväll, sade gumman och strödde sista handen enris i spiselvrån, de ska sjunga i kyrkan för det är första söndan i advent i morgon.

— Jaså advent. Det var då det var bänkomyt i kyrkan, så att de, som hela året suttit längst fram, kommo nu längst ner. En fiffig idé, som nog kunde ha sin mening, om man ville tolka den och inte bara ta emot den som en fäderneärfd vana.

— Advent, sade gubben, det är ju ett bibliskt ord. Hvad har det för tydning? Det märktes han ville imponera på sonen genom att visa en smula religiöst intresse.

— Det betyder ankomst, sade flickan borta från fönstret och fortsatte att läsa i samma andetag: "Gör porten hög och dörren bred och djupt i stoftet böj dig ned."

— Ja, ja visst, det vet jag ju, det råkade bara falla ur minnet för stunden, sade gubben

Begär alltid granit-emaljerade
KOCKUMS Kokkärl
OBS! Fabriksmärket.

Giffria och syrefasta.
Prisbilliga.
Fås på begäran öfverallt
i hela världen.

Cerebos Salt

renhet och kvalitet garanteras.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

Våra kvinnliga stadsfullmäktige.

med liflig öfvertygelse, det menas att julen är i antågande. Du tittar väl hem då ett slag i helgen.

— Det beror på det. Jag tänkte just passa på inte komma till julen, för jag har just inga glada julminnen härifrån — det kan I allt förstå.

— Ja — ja det — Gubben famlade med sina valkiga händer på knäna — en gör ju inte alltid rätt. Men om du blir öfver natten, så kan vi göra sällskap till kyrkan i morgon, så kanske du kan träffa bekanta.

— Hvar har I bänkplats i år?

— Ja, ja, si mor och jag ha mest gått på läktarn de sista åren, men nu se'n jag fick min värk i benet, rår jag väl inte med att gå i trapporna. Hvar sitta sörgårdarna, Gerda?

— De ska flytta upp i morgon i första bänkraden.

— Ja, då får vi flytta med för vi bor på ägorna.

— Ja, jag ska kanske stanna då jag kommit hit, sade sonen, som kände lust att se de gamla sockenborna. Var densamme skolläraren kvar, undrade han.

— Ja-a då, svarade Gerda med ett grand förvåning i rösten, hon kunde inte tänka en annan möjlighet. Så lutade hon hufvudet öfver boken och fortsatte med klar röst:

“Gör porten hög och dörren bred och djupt stoftet böj dig ned. — —”

Det var nyfallen snö på söndagsmorgonen och en sol, som arbetade sig fram genom ett mörkt moln och såg ut att segra vid tolf-tiden eller så där pass.

Adolf stod böjd vid det lilla fönstret och såg ut. Nu ringde det andra gången och på vägen myllrade det af folk, åkande och gående. Framför en spegelbit, som hade stöd mot en gulnad postilla stod hans mor och häktade ihop sin gamla brudklädning, ett svart tunt skyнке, som hängde som en säck på den hoptorkade gestalten. Gubben satt vid spiseln, nyrakad och i söndagskläder, men han skulle inte med till kyrkan för gikten hade blifvit värre vid väderombytet. Han suckade och suckade ideligen, det blef som ett stänkande till slut.

— Är I inte färdig snart, mor, så kommer vi försent, sade sonen otåligt.

— Jo-jo då. Hon häktade och häktade fel men till slut var hon då färdigklädd och stod med näsduk och psalmbok i handen.

Så skulle de till att gå, men då stapplade gubben upp från stolen. Värken hade gett med sig lite, så han tänkte följa dem. Det var tids nog hinna fram till predikan började.

När gubben och gumman vandrade i väg på hvar sin sida om Adolf, tänkte han att de voro som två murkna stubbar, där all must var urdragen och nu dugde till platt ingenting. Själf kände han sig som det unga friska trädet, som kunde skjuta skott och blomma. De gamla sade inte många ord, tittade åt hvar sitt håll och Adolf kände ett slags ömkande för dem, ty de sågo ut som skämdes de för att gå till Guds hus.

Prästen hade just slutat syndabekännelsen, när de stego in genom kyrkdörren och församlingen sjöng: “Herre förbarma dig.” Där hviskades och tittades, när de gingo gången fram. Adolf både hörde och såg.

Ja, titta ni, tänkte han, för han visste att han tålde att tittas på, och att han blifvit bättre än släkten var mest hans egen förtjänst, ingen kunde skylla annat. Gumman satte sig till vänster hos kvinnfolken och när hon drog rigeln från bänkdörren, såg det ut som om hon

ALMA SUNDBOM.

VALBORG OLANDER.

VALEN TILL stadsfullmäktige försiggå nu som bäst i hela Sverige och underrättelser ingå att ytterligare Gefle och Falun beredt kvinnorna plats bland stadens fäder.

I Gefle blef fröken Anna Sundbom vald som n:o 2 på den liberala listan. Fröken Sundbom har sedan 1886 varit anställd vid Gefle folkskolor, hon är en synnerlig dugande kraft och vinnande personlighet och arbetar troget för kvinnorösträtten såsom styrelsemedlem i Gefle F. K. P. R.

I seminarieadjunkten fröken Valborg Olander har Falu stadsfullmäktige förvärfvat en klok och erfaren medlem. Fröken Olander, som valdes på den liberala listan, är medlem af F. K. P. R:s centralstyrelse.

tigt om att få slippa in. Adolf kände blodet stiga åt ansiktet och alldeles för bullersamt slängde han upp dörren åt fadern. Ett byke var de — de gamla. Det var onödigt kännas vid dem efter så många år. — —

Men nu brusade orgeln och skolläraren och barnen sjöngo i högsta diskant: “Hosianna, Davids son.” Församlingen stämde in och templet blef fyllt af röster och det var mer än en som sjöng på sin egen melodi. Och många spruckna hosianna kommo som efterdynningar lite hvarstans. Men det brydde ingen sig om. Man sjöng så godt man kunde, se'n kunde ingen begära mer.

Adolf fann predikan lång och söfvande. Det var som en lättnad när slutpsalmen “Gör porten hög” ändtligen togs upp af barnkören på läktaren. Strax därefter reste sig församlingen som på ett gifvet tecken, drog reglarna från bänkarna så det gnisslade och männen, som gingo först ut, tågade taktmässigt efter orgelmusiken, som liknade en karusellbit Adolf lärt i sta'n.

Under hemvägen skilde sig Adolf från föräldrarna för att samspråka med ett par skolkamrater han träffat på. De blefvo snart flera i sällskap och Adolf började snart känna sig nöjd till sinnes, ty man tog emot honom som han ville och inte alls som den förlorade sonen, och i smyg hade han fått beundrande blickar af några gräbbor. Föräldrarna hunno före honom hem och modern höll på att sätta fram kaffekoppar, då han trädde in. Fadern hade återtagit sin plats framför spiseln och drog sina suckar. Men nu var Adolf så pass i stämning, att han ville slösa med litet vänlighet.

— Jag tror det gjorde er godt att komma ut ett tag, sade han.

Gubben grymtade till svar och gned sig på knäna.

— Det var lite underligt att komma in i kyrkan, när en inte varit där se'n barn, återtog sonen.

— Ja, i dag har vi varit långt framme, sade gubben med en egendomlig brytning i rösten, men så långt nere som i dag ha väl aldrig mor och jag suttit förr.

— Hur menar I, far?

— Hvad tror du folk tänkte, när de sågo oss?

— Ja — jag vet inte.

— De tänkte, där sitter den gamle fyllbulsten med sin son. Tänk att han kunnat få en så rejäl pojke, när han svirat så.

Sonen sänkte hufvudet. Det var just hvad han själf tänkt i kyrkan, men nu kom det öfver honom som något slags blygsel.

— I finner på't, sade han.

Gubben hörde inte.

— Så i dag har hvar och en fått sitt, tänker jag.

Dst steg något varmt i bröstet på Adolf. Att fadern hade satt sig på skampallen för sonen — det var allt underligt.

— När I kände det så svårt, skulle I inte ha gått till kyrkan, far.

— När en betalar ska det väl synas och kännas — annars lär en väl inte få kvitto — ja, det här var ju bara en liten afbetalning förresten. Men jag hade inget annat att hedra dig med än att gå i kyrkan och det var som beställt med bänkplatsen.

Sonen teg. Något som klämt ihop hans hjärta löste sig och brast som en såpbubbla.

— I ska ha tack för hedern, far, sade han med ett djupt andetag. Den var icke förtjänt.

Gubben strök ett tag med handen öfver ögonen.

— Jag har lite ondt för att höra, fortsatte han sakta, men nog tyckte jag prästen predikade om rent hus. Var det inte så?

Sonen nickade. Han visste inte så noga.

— All bråten rör jag inte på, men jag skall försöka med den värsta. Adolf vill du gå till skåpet och ta flaskan och gå ut och slå sönder den.

När Adolf stod bakom stuguknuten och slängde brännvinsflaskan i ett stenrös, ringde kyrkklockorna till begrafning.

— Det passar ju bra vid det här laget, sade han, för detta är också ett slags begrafning. I detsamma kom han i håg en gammal katekesläxa, som han haft till bakläxa och fått sitta efter för två timmar; Den gamla människan skall förkvävas och dödas och en ny människa åter framkomma och uppstå. Och nu förstod han att hvar människa behöfde sitt advent för att få sin jul. Han var inte riktigt densamma när han om en stund trädde in i stugan, där modern satt sig bredvid tadern, högtidligt stilla.

— Nu är det gjordt, far.

— Jaså — ja tack då, Adolf. Fadern räckte honom sin hand, och när sonen tog den, kände han sig så liten, att han tyckte sig knappast nå upp till den gamles knä.

— Då kanske du tittar till oss på julaftonen, sade modern sakta på sitt skygga sätt.

— Ja, det gör jag, mor. I ska få kaffe till helgen och I ska ha rökverk, far.

— Det blir liksom en riktig jul då, mor, sade gubben.

— Ja, en riktig jul, eftersade hon och hennes nötta tankar sökte skapa ihop en bild, men lyckades inte. Det ringde bara i hennes öron, oafslätligt som kyrkklockor ringde det: inget brännvin, inget brännvin.

Hvarje husmoder bör prenumerera på Barngarderoben
Pris för helt år 3 kr.: halft år kr. 1: 60. Lösnummer 30 öre.

Hvarje sömmerska likaså. 12 häften årligen.

PERLSALT.

Användt i våra saltglas drygaste och hygieniskaste bordsalt
A.-B. FUKTRITT BORDSALT, Sundbyberg.

“Fru eller fröken?”

I.

Är frutiteln en “värdebeteckning”?

JAG KAN inte tro, att de ogifta damerna skulle vilja låta kalla sig fru. Troligtvis skulle de endast känna sig generade.

Och det de yunne därigenom vore säkert mindre än intet. Att skylla på att det hindrar en ledig konversation, att först taga reda på om en person är fru eller fröken, är ju allt för barockt. Härvidlag har man ju endast tvenne titlar att förblanda.

Tänk då på hvilket virrvarr af titlar det är bland männen. Det är ju endast ett ringa fåtal som tituleras “herr”.

Skulle nu nödvändigt alla kvinnor ha en gemensam titel, så skulle väl männen också ha en gemensam titel. Statsrådet skulle tituleras det samma som vaktmästaren, officeren som fabriksarbetaren, professorn som handtverkaren.

Tror någon de — männen — skulle gå in på det kanske?

Och skulle det vara klokt gjort? Säkertligen inte. Man skulle då inte ha en aning om, med hvad slags folk man hade att göra.

Om det går därhän, att de ogifta och de gifta kvinnorna låta kalla sig lika, måste väl någon vara så pass uppfinningsrik att hitta på något nytt, något helt annat än det föreslagna fru.

Vi kunde ju komma öfverens om, att ordet Ni komme till litet mera användning. Då behöfde man sällan riskera att använda fel titel, i händelse man ej fått den fullt klar för sig.

Fru Stéenhoff menar att det är en värdebeteckning att kalla en dam fru eller fröken. Tror någon verkligen, att det endast är de bästa kvinnorna som bli gifta, att alla de ogifta skulle vara försrånade?

Ett grundligare misstag kan väl knappast tänkas. Troligtvis, ja, i många fall åtminstone, är förhållandet motsatt. De dugligaste kvinnorna, de som kunna stå på egna fötter, gifta sig ej, därför att de ha det bättre som ogifta, under det att många af dem, som ej förmå stå på egna fötter, se äktenskapet som den enda räddningen.

Innan något afgörande steg tages är nog bäst att riktigt noga öfverväga detsamma och draga fram alla konsekvenser.

Tänk hvilka fatala misstag männen emellanåt blefve utsatta för att begå, om ogifta och gifta kvinnor hade samma titel!

De som nu alls inte äro belåtna med sin titel kunna ju t. ex. hitta på något motsvarande sitt yrke. — Det är ju endast ett fåtal kvinnor som tituleras efter sitt yrke. — Men inte voro det vackert inte, om så vore, och då först kunde man ha skäl att komma fram med, att det är besvärligt att hålla reda på titlarna.

Vid korrespondens behöfver ju alls intet misstag komma ifråga, som det nu är. Då man skrifer Fr. kan det ju lika väl betyda fröken som fru. Större olägenhet vållar då det, då man endast vet initialer och namn, men ej vet om personen i ifråga är man eller kvinna. Men då har man ju alltid S. H. T. att tillgå.

Att vi i titelfrågan ha några skyldigheter mot de ogifta mödrarna, låter sig väl knappast tänkas. Deras antal blefve otvifvelaktigt större, om deras felsteg gjordes mindre märkbart.

Hur det än kommer att bli, kommer det nog alltid att finnas några knotande och missnöjda.

S. H. T.

II.

Titelfrågan ur sedlighetssynpunkt.

Jag vill gärna säga min mening i den af Idun öppnade diskussionen i “Fru eller Fröken”-frågan. Jag hvarken hoppas eller tror, att vi alla skola vara “fruar” om 20 år. Enklare vore det naturligtvis att ha en gemensam titel för alla kvinnor, men att det är “föga passande att bli så där uppdelade”, kan jag inte inse. Och det där att riskera misstag, då man inte vet, om den dam man tilltalar är gift eller ogift är ju löjligt, då man har ett sådant charmant tilltalsord som “Ni”, för hvilket människor tyvärr tyckas hysa en oförklarlig motvilja. Hvarför kunna vi inte säga “Ni”, liksom engelsmännen säga “you” till alla människor? Det är bara en typiskt svensk gammal fördom, som först och främst borde utrotas. Men en titel måste man naturligtvis ha, äfven om man, då man samtalar med en person, kunde begagna sig af tilltalsordet “Ni”, utan att bli betraktad såsom en följ.

Ja, det finns ju många skäl för och emot, men det viktigaste tycks ändå vara att befria de ogifta mödrarna

från den “pinsamma ställningen såsom fröken-mödrar”. Ja, det är ju mycket hänsynsfullt och människovänligt, det inser jag nog, men är det rätt att anse det som om dessa kvinnor råkat i en olycka, som man bör söka hjälpa dem ur eller åtminstone lindra följderna af, i stället för att anse, att de gjort sig skyldiga till en synd, hvars följder de själfva borde bära? Individuellt kan man naturligtvis resonera så, ty i många fall är det ju inte synd, utan ibland obetänksamhet, ibland svaghet, då frestelsen kommer, ibland åter någon annan ur rent mänsklig synpunkt förlätlig orsak, som måste tagas med i beräkningen. Men de ogifta mödrar, som äro starka och vidsynta och som tagit steget i full vetskap om, hvad de gjort, och hvilka moderskapet ej dragit ned utan snarare tvärt om, dessa kvinnor kunna väl stå för sig själfva och äro väl starka nog att bära följderna utan de andras hjälp.

Men om man nu inte ser till individen, utan mera i stort — till samhället, så tycker jag det är som en ursäkt, ja nästan som en uppmuntran åt dessa kvinnor, detta att gifva dem till skydd samma titel, som de gifta mödrarna ha som ett privilegium. Det kan kanske synas hårdt och oförstående att missunna dem detta skydd, men samhället är väl ändå viktigare än individen, och detta är, tycker jag, en om än tämligen liten bidragande orsak till att moralen slappas, och samhället drifves mot sin undergång. Det är så svårt att hålla gränsen, i all synnerhet nu, då så många arbeta på att skaffa en frihet, som på samma gång den räddar en störtar massor. Den slappa uppfattning af sedligheten, som mer och mer utbreder sig, hindrar en att bibehålla sina ideal högt. Och människor begå så lätt misstag, ty det som för den ene är rent och obefläckadt är för den andre ett brott, och skillnaden, hur gränslöst stor den än kan vara, är ofta svår att se.

Om vi skydda och försvara de gifta mödrarna, så kommer ovillkorligen deras antal att växa mer och mer, och hur skall det då gå med samhället? Människornas moraliska svaghet är stor och större blir den för hvar dag, nu då man arbetar så mycket på en frihet, som individuellt sedt nog kan vara berättigad och rättvis, men som ovillkorligen måste störta samhället, då den gått till öfverdrift, hvilket den lika säkert kommer att göra.

Det är egentligen en sådan obetydlig faktor, detta om frutiteln begagnande öfver lag, men det är ändå en faktor, som spelar en viss roll, och om vi nu kunna göra något för att hålla tillbaka, så böra vi väl göra det — för samhällets skull. Därför — låt frutiteln stå som något eftersträfvansvärdt för alla mödrar, begagna den endast om dem, som äro värda densamma, och låt dem, som äro själfständiga nog att skilja sig från mängden, stå för sina egna gärningar och veta att skydda sig själfva.

Ty de gamla hederliga äktenskapen äro väl ändå något bra mycket tryggare och solidare än de fria. Och vigseln är inte en löjlig, obehöflig ceremoni, utan en nödvändig hållhake för samhällets bestånd. Idealet vore naturligtvis att ej behöfva någon hållhake, men tyvärr äro människorna nu en gång inte sådana.

FRÖKEN “MÄNS”.

III.

“Låt oss fruar behålla vår titel för oss!”

Angående spörsmålet “Fru eller Fröken?” hoppas undertecknad, att vi fruar få behålla vår titel för oss. Underteknad är öfvertygad om att de ogifta damerna lika gärna vilja tituleras fröken, och hvad de ogifta mödrarna beträffar, så kunna de ju behålla sin titel äfven de. Det är ju ingen orättvisa. Dessutom är ju den gifta kvinnan i en helt annan ställning än den ogifta. Låt oss behålla vår titel för oss själfva.

EN FRU.

IV.

“Alla kvinnors principiella rätt.”

Det är kanske svårast för oss fröknar, vi som miss-tänkas för att vilja annektera en de gifta kvinnorna tillkommande rätt, att yttra oss med något anspråk på opartiskhet i titelfrågan. I förhoppning att få stöd af någon ädelmodig fru, för hvilken privilegiet icke är så dyrbart, och hvars värdighet som gift kvinna icke är beroende af att det finnes så och så många tusen fröknar i världen, vill jag emellertid säga ett par ord.

Då doktor Maikki Friberg från Helsingfors första gången i Stockholm började titulera alla damer, gifta och ogifta, som fru — en form för propaganda — och föröfrigt varmt talade för titelreformen såsom en förhållandevis icke obetydlig kvinnosaksreform, väcktes först min tanke på saken. Och som jag funderade kom jag till den slutsats, som många före mig uttalat,

nämligen att vi i denna uppdelning af fru och fröken hade att göra med ett naivt och oreflekteradt utslag af det manliga åskådningssätt, som sorterar och värderar kvinnan efter hennes förhållande till dem själfva, en syn som kvinnorna accepterat och ofta försvara utan att förstå den där bakom dolda ringaktningen för kvinnan som människa och själfständig individ.

Liksom en kvinnas moral enligt gängse uppfattning är ingenting annat än hennes erotiska moral, hennes “heder” eller “ära” endast hennes sexuella oberördhet om ogift, eller trohet om gift, så är hennes titel från början vald för att särskilja de erotiskt oerfarna från de erfarna.

Har man fått denna uppfattning af titelfrågan, måste som följd däraf hvarje kvinna, som f. ö. omfattar de klart feministiska idéerna om jämbördighet med mannen, vare sig hon eljes är fru eller fröken, bestämdt hålla på alla kvinnors principiella rätt till en gemensam titel. Hvilken denna sedan skall bli, om fru eller fröken, madame eller ännu något annat, det är endast en smakfråga.

Om reformen kommer att stöta på allvarligt motstånd, så bevisar detta att vi icke ha att göra med ett bruk, sprunget ur ett dött föreställningssätt och sedan kvarglömdt, men att vi alla ännu i våra hjärtan dela upp den kvinnliga delen af mänskligheten i fruar och fröknar och betrakta dem därefter.

När vi en gång kommit därhän, att en kvinna har sitt värde helt och hållet i sig själf och af sig själf, då skall nog reformen bli lätt genomförd. Att tvärtom påverka betraktelsesättet med titelreformen kan vara nog så frestande som tanke, men skulle det lyckas?

Medan vi vänta därpå skulle vi inte kunna utrota ett missbruk, som för de flesta kulturfolk redan är öfvervunnet, det missbruket att feminisera de titlar, till hvilka männen äga rätt genom examina eller yrke och så förvanskade begagna dem om och till dessa herrars fruar? Hustrun till en general, en professor, en pastor eller en läkare borde hålla sig för god att gå omkring med en dylik lånad titel. Vi kalla icke en konstnärs hustru för en konstnärinna, lika oegentligt är det att kalla ett statsråds hustru för statsrådinna. Däremot, sedan vi en gång bruka titlar som beteckna yrken för män, låt oss använda examens- eller yrkestitlar till de kvinnor som ha förvärfvat dem. Låt oss kalla dem för docent, direktör, kandidat eller redaktör om de ha rätt till titeln, det är i alla händelser bättre än att som så ofta sker kalla dem för doktorinnor, hvilka män blifvit kuggade i studentexamen.

FRÖKEN X.

Med detta nummer

följer till samtliga fasta prenumeranter

Iduns julnummer

för året, hvars omväxlande och intressanta innehåll öfver motivet julen vi hoppas undantagslöst skall vinna ens bifall.

Samtidigt erinra vi våra ärade prenumeranter om vikten af att utan dröjsmål förnya prenumerationen på Idun för nästa år för att därigenom undvika afbrott i tidningens regelbundna expedition, och medfölja för detta ändamål, till postprenumeranternas bekvämlighet, tryckta *postprenumerationsblanketter*.

alla sorter.

Salamander Enhetspris 15,—
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

PÄRMAR
till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre.
Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

Ludvig Holmes.

En luta som tystnat.

Sofia Gumælius.

DET HAR skrivits så mycket om affärskvinnan Sofia Gumælius, att där väl icke är den tidningsläsare i landet, som icke känner till hur "hemmadottern" från rektorsfamiljen i Örebro för 33 år sedan begaf sig upp till Stockholm och på egen hand satte upp den minsta tänkbara annonsbyrå, hvilket nymodiga företag emellertid visade sig ha möjligheter till utveckling långt utöfver hvad man kunnat tänka. Ha tidningarna sen den tiden vuxit, så har annonsbyrån vuxit ännu värre, säger dess chef, och hon bör ju veta det. Nu har den eget hus och sysselsätter omkring ett 40-tal personer, har förbindelser med hela pressen, och det antal annonser den förmedlat är svindlande, låt mig slippa att ta så stora siffror i munnen.

I stället skulle jag vilja tala litet om den Sofia Gumælius, som inte är öfverdirektör och tar emot på sitt affärsrum, men som man träffar, ståtlig, glad och grå, på Publicistklubbens fester eller sammanträden, på utställningar, när något vackert visas, på Nya Idun, på Röst-rättsföreningens möten, på Kvinnoklubben, och som man, om man eljes därtill vore värdig, skulle kunna träffa på sammanträdena i Hedvig Eleonora fattigvårdsstyrelse eller Iduns kvinnliga akademi. Detta är kvinnosakskvinnan Sofia Gumælius med den rätta tron, som den lyhörda så lätt afläser i de många små oafsiktliga orden under ett samtal. Det är den ungdomliga kvinnan med de sjuttio åren, som ett halft lif i hufvudstaden icke gjort trött eller liknöjd, som vill vara med, vill se lifvet på nära håll och alltjämt är nog lycklig att kunna glädjas och värmas. Hon skämtade en gång öfver sig själf, om de djupa vecken vid munnen, som bli så mörka på fotografier. Men kära direktör Gumælius, det är ju Ert glada och humoristiska leende öfver alla människor och affärer, som gjort sig som hemma där, och låt oss inte retuschera bort dem, ty utan de vecken och det leendet skulle vi ha svårt att känna igen er. Vi tycka, ser ni, så här: Ni är sjuttio år och har varit med i kvinnosaksarbetet alltsedan fru Adlersparres dagar och sett hur långsamt det går och med hur många misstag och återfall. Men Ni har icke blifvit trött eller tagit bort er hand. Ni har därtill visat, hur en kvinna till och med i de myndigheters ögon, som skriva ut skattsedlar, kan stiga från "ogifta S. Gumælius" och "mamsell" densamma till "direktör Sofia Gumælius". Ni har lyckats, ni har åldrats, ni hoppas alltjämt på framtiden och ni ler så godt och ljusst — nå hvarför skulle då inte vi också? Tack för godt exempel!

E - ER.

DEN ENE efter den andre gå de hädan af våra stora svenska snillen på denna sidan Atlanten. När journalisten, historikern, skalden och föreläsaren dr John A. Enander för knappt två månader sedan föll för den obevklige, kände vi det som en verklig nationell förlust. Kännbart var också budet, som täljde om skalden, prästmannen och vältalaren Ludvig Holmes' död. På höjden af sin mannaålder, endast femtiotvå år gammal, midt i sin bästa alstringskraft, då hans lyra klingade som skönast, gick han bort, Svensk-amerikas åtminstone på det religiösa området främste skald.

Under signaturen Ludvig har den bortgångne skrivit ett stort antal poem, som han strött ut i kalendrarna och tidningar. En del af dessa äro samlade och utgifna i bokform. Äfvenså hade skalden vidtagit förberedelser för att utgifva en samling utaf sina litterära alster i Sverige. Det var icke uteslutande andlig diktning Holmes sysslade med, äfven på det profana området var han en af våra bästa vitterlekare.

I motsats till många andra konstens utöfvare i detta land fick H. redan då han lefde skörda lagrar och röna erkännande för sin litterära verksamhet. År 1891 tillerkändes honom hedersgraden Artium Magister af Bethany College och 1897 af samma läroverk hedersgraden Doctor of Letters. Från det tysk-amerikanska Vittenberg College erhöill han 1901 graden Doctor of Divinity och året därpå af Augustana College graden Doctor of Letters. Kung Oscar II lät öfversända till honom ett exemplar af silfver af den medalj, som präglades med anledning af regeringsjubileet 1897, och 1901 fick han guldmedaljen Literis et artibus, första gången denna medalj tilldelades en svensk-amerikan och 1907 blef han utnämnd till riddare af Vasaorden.

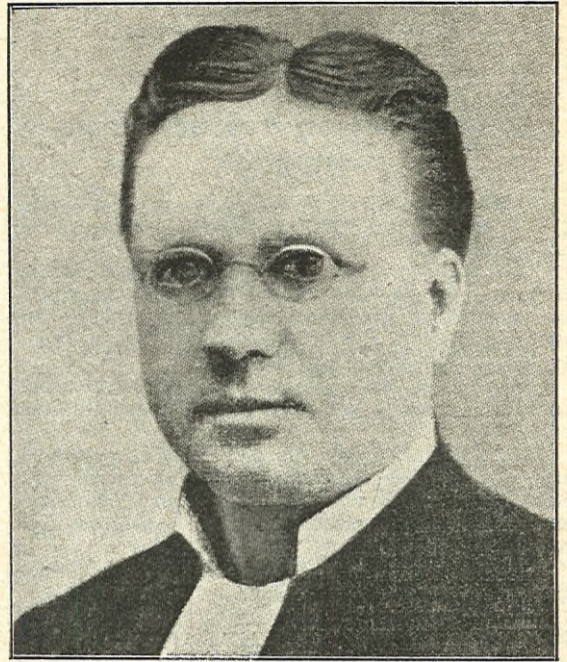
Trots dr Ludvig Holmes framskjutna ställning inom synoden som dess erkänt främste prästman och en af dess yppersta talare, stod han egendomligt nog nästan som främling inom sin egen församling, den menighet han var satt att betjäna. Hans mindre sällskapliga sätt,

FRÖKEN MÜLLER PÅ MONA. OTTO OHM FOTO.

En hurtig ryttarinna.

VI ÅTERGE här bilden af fröken Elsa Müller i Malmö, som nyligen tog första priset vid Skånska fältrittklubbens Hubertusjakt, en idrottsprestation som är så mycket mera beaktansvärd som den unga damen hemförde segerpriset i täfning med flere officerare.

LUDVIG HOLMES.

hans afsky för större umgängeskretsar, hans allvarliga läggning och värdiga uppträdande gjorde, att han föreföll många, som icke kände honom närmare, stel, ja stolt och prelatensisk; men så var långt ifrån verkliga förhållandet. Intet var väl så fjärran från Holmes som förnämhet och högdragenhet. Själf ansåg han sig som den ringaste bland de ringa.

Ludvig Holmes (Holmer var hans svenska föräldranamn), föddes i Stöfvelstorp, Skåne, år 1858. I sin ungdom arbetade han någon tid som sätterilärling vid "Helsingborgs Tidning", kom senare till Stockholm, där han någon tid var anställd dels i affär, dels på kontor. År 1879 emigrerade han. I saknad af medel hade han en lång tid att utstå en hård brödkamp vid det läroverk, Augustana College, Rock Island Ill., där han strax vid sin ankomst hit till landet lät inskrifva sig som studerande. År 1886 prästvigdes Holmes och verkade därefter som pastor på skilda platser, mest i östra staterna, samt kom år 1908 till Evanston Ill., hvars svensk-lutherska församling kallat honom hit. Här, i en af Amerikas skönaste städer, i Chicagos vackraste förstad, fick prästmannen icke verka mera än två år.

Den 5:te sisl. november skulle en malmklocka, som på initiativ af H. inköpts och uppsatts i kyrkornet, invigas. Kort förut insjuknade han emellertid i hjärnhinneinflammation, hvilken sjukdom efter tre dagar ändade hans lif.

När malmklockan lät sin första klagande klämtning gå ut öfver palatsstaden vid Michigan och öfver det i novembermorgonens soldis glittrande hafvet, var det församlingens herde den ringde till griftero.

Begrafningen ägde rum i Chicagos svenska kyrkogård Rose Hill. Ceremonien öfvervars af flera tusen svenskar. Prästmän från alla delar af Amerika hade tillstädeskommit, och kondoleanskrifvelser och telegram hade i mängd anländt. Vid grafven upplästes af undertecknad författade verser, hvarur några strofer må anföras.

Flyktigt lifvet är, dess stunder korta,
fladdrar, flämtar som i storm ett bloss.
Herden, tänkar'n, diktaren är borta,
Ludvig Holmes är icke mer bland oss.

Himlen klarnar, Vintergatan hvälfver
öfver dödens ort en stjärnebro,
och en röst, som genom alltet skälfver,
hviskar: Bard och herde, sof i ro.

Chicago i nov. 1910.

EDW. ANDERSON.

Gustaf Rahmberg.

En framåtgående konstnär.

EN AF VÅRA, om ej till åren, yngsta skånska målare, C. G. Rahmberg, har i dagarna öppnat en större uppmärksammas utställning i Helsingborg, upptagande ett 80-tal studier och utförda målningar i landskap, porträtt och genre.

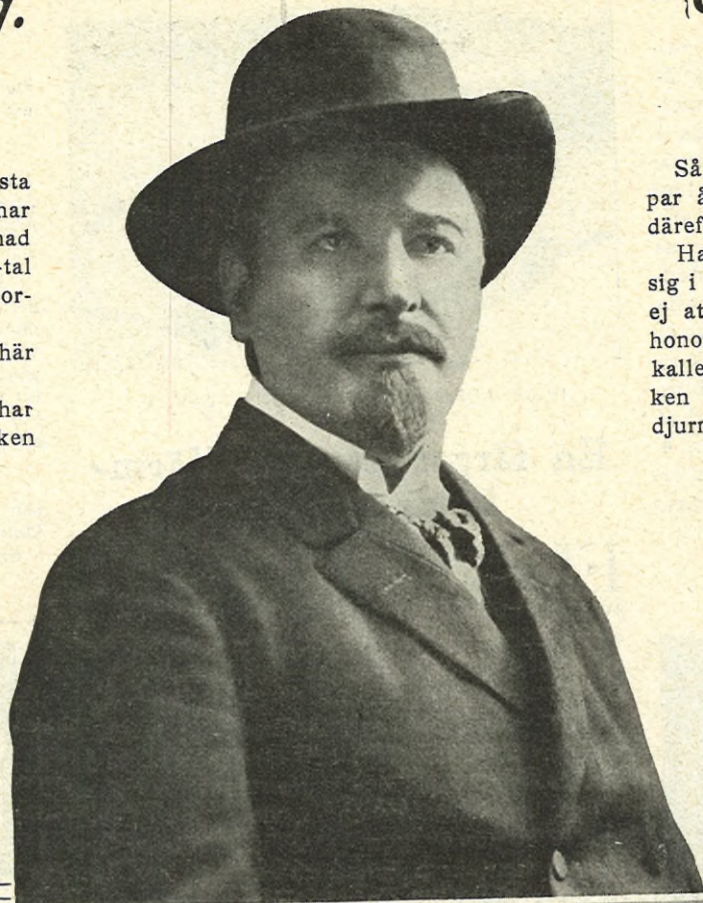
Det är hufvudsakligen årets skörd som här exponeras.

Till experimentalfält för sina studier har konstnären denna gång haft den goda smaken att välja Tychos berömda ö, Hven, med dess grönskande kullar, bördiga tegar och branta stup, famnad af Sundet. På senare tiden har den varit mest beryktad för sina — harar, men af Rahmberg-utställningen att döma har den en hel del hittills förbisedda, karaktäristiska egendomarligheter att bjuda på.

I likhet med de moderna skånska landskapsmålarne är Rahmberg fängslad vid sin provins. Under Helsingborgsutställningen 1903 voro vi i tillfälle, i samband med den då exponerade skånska målarkonstens alster, att i Idun presentera en genrebild af Rahmberg.

Sedan dess har vår sträfsamme målare gått betydligt framåt. Glädjande att säga! Ty han har haft betydande svårigheter att kämpa mot.

I yngre dagar var han militär — kavalierist. Några år därefter utbytte han det stränga militärlifvet mot en cowboys otyglade frihet på Amerikas prärier och uppnådde, enligt hvad vi tro oss veta, en anmärkningsvärd färdighet i att slunga lasso och handtera skjutvapen.

En utställning

från Tycho Brahes ö.

Så kom han till Paris. Bedref under ett par år studier å Academie Cormon och beslöt därefter att helt ägna sig åt konsten.

Han slog sig ned i sin hemtrakt, internerade sig i en vindskupa. På regelbundna måltider var ej att tänka — misstro och kallsinnighet mötte honom för öfrigt. Men han trodde på sin kallelse, och så småningom började publiken intressera sig för hans konst. Som djurmålare visade han sig äga mindre vanliga förutsättningar. Hans hästar vunno hippologens erkännande. Som porträttör blef han äfven anlitad.

Med god blick för motivvalet har han som landskaps- och genremålare uppvisat måleriska, pittoreska motiv, målade med bred pensel och dekorativ läggning. Naturen, hans hufvudsakliga läromästare, afbildar han med förkärlek i kraftig vegetation och med strålande sol. Hans konst är enkel, oreflekterad, men den präglas af ärlig sträfvan och glädje öfver tillvaron. Färgbehandlingen, som tidtals verkat något robust, har mera fördjupats, mognat med åren.

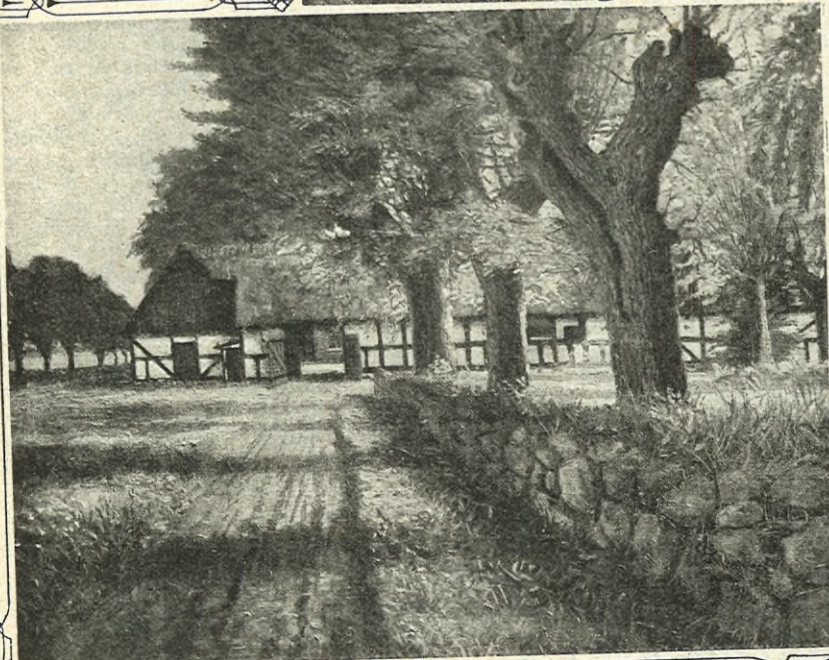
Med den seghet och okufliga energi, som utmärker denne i mångt och mycket konstnärlige autodidakt, hans entusiastiska dyrkan af naturen och prisvärda sträfvan efter att aflocka den dess hemligheter, är det att hoppas, att vi i framtiden ha att vänta ännu mera beaktansvärda verk af hans duktiga pensel.

Vi återge här ett par, tre dukar från hans nu pågående utställning, hvilka ge ett begrepp om de vackra resultat han redan nått.

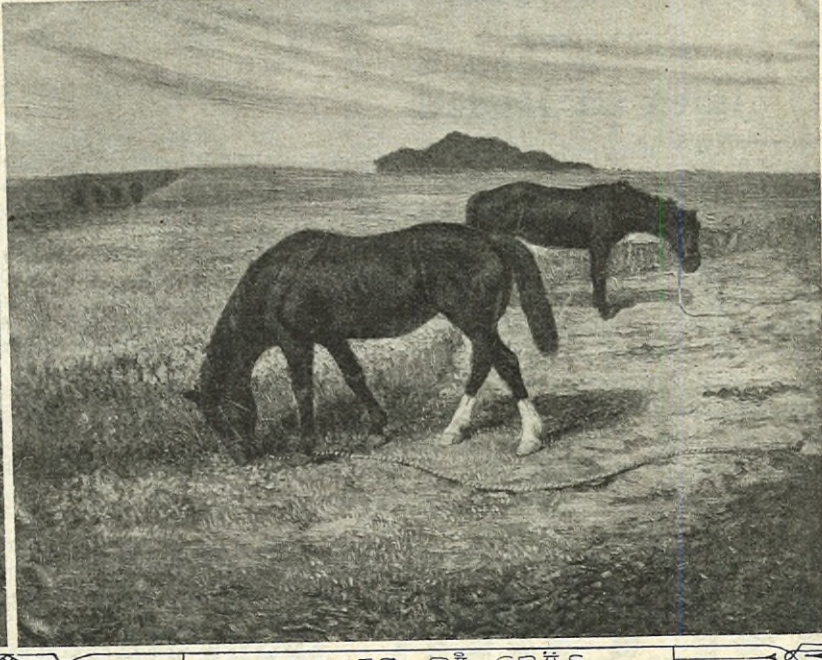
A. B. N.

S. T. IBBS KYRKA Å HVEN.

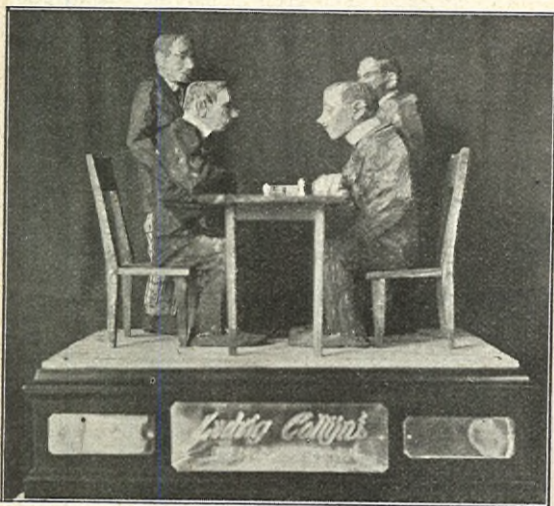
BONDGÅRD PÅ HVEN.

KRAKAR PÅ GRÄS.

F. K. P. R:s julbod öppnas.

LÖRDAGEN den 17 december lätos portarna upp till Rösträttens julbod på Smålandsgatan, där de bekanta Smålandskaramellerna lågo inbjudande och färska upplagda i lådorna på disken och där julgranskaramellerna resultatet af så mycken flit, med vackra bilder och lustiga deviser lågo och väntade på alla barn i Stockholm. För dessa barn och deras föräldrar voro också de ståtliga julgransflaggorna och det nya rösträttsspelet och för alla stora och små fanns mycket annat, som här ej i dag kan uppräknas. Den som köper ett öfverraskningspaket skall man ju heller icke beröfva väntans och nyfikenhetens fröjder och efter detta anta vi att ni går till Smålandsgatan 4 och själf ser efter. Men gör det snart, eller ni får hvarken karameller eller något annat, och dagen före jul stänges butiken.

M. Anderson foto.

Ett parti schack.

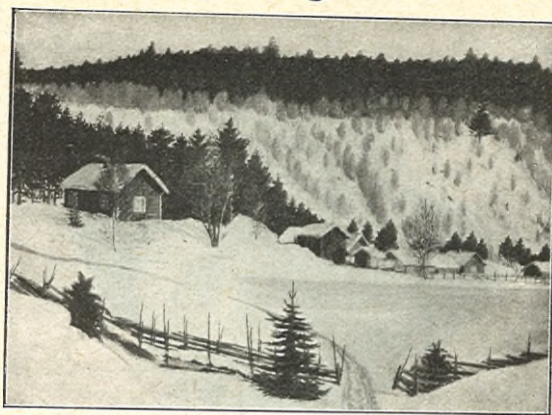
HVEM MINNS icke, hur "Döderhultsgubbarne" vid sitt första framträdande blefvo föremål för den lifligaste uppmärksamhet. Där var bondbegravning, supgille, bevaringsmönstring — allt framtröladt i träet med en primitiv och dock strängt avvägd konst och med en humor i uppfattningen, som röjde äkta konstnärskap. Den småländske snidaren Axel Pettersson är också vid det här laget en berömd man.

Gruppen här ofvan är ett nytt, karaktäristiskt alster af hans knif och inköpt från konstnären af det göteborgska schacksällskapet "Manhem", för medel skänkta af grosshandlare Ludvig Collijn i Stockholm. Det originella konstverket är uppsatt som vandringspris mellan schacksällskapen i Göteborg. De till gruppen hörande pjäserna mäta högsta höjd 9 millimeter och äro svarfvade i elfenben af Henricsons svarfveriaffär i Göteborg.

Julen på landet!

FÖR DEM, som till äfventyrs skulle vilja tillbringa någon hvilotid under helgen eller på det nya året i landtlig ro och hemtrefnad och i den härligaste bergslagsnatur, vilja vi anbefalla det välkända pensionatet vid Stjärnfors, adress Kopparberg, där vi af egen erfarenhet veta att man mår "som pärla i gull". Varmt och hjärtligt inomhus — och utanför knutarne en äkta nordisk vinter af det slag, som står sig, äfven när det slaskar i Stockholm och Göteborg. Det är hälsa det och framtidskapital för slitna nerver. Far dit, och om ni blir nöjd — och det blir ni — så kan ni skriva och tacka oss för det goda rådet.

J. N—G.

OLOF NORDQVIST: VINTERLANDSKAP.

En färgartist från Värmlandsskogarne.

EN DAG på höstsidan fick redaktionen ett besök af en ung, litet förlägen man, som kom direkt från sin hembygd borta i Värmland och medförde ett par taflor, som han målat och om hvilka han ville ha ett utlåtande. Till yrket handtverksmålare och bärande namnet Olof Nordqvist, närde han en okuflig lust för artistens kall, men som han aldrig åtnjutit någon undervisning i den svåra konsten att måla taflor och ingen i hans hemort kunde säga, hvad hans försök gingo för, fick han ingen ro, förr än han skrapat ihop respengarne och gifvit sig i väg till hufvudstaden med sina verk.

Här hade nu ett par af våra mera framstående konstnärer sett dem och uppmanat honom att arbeta vidare, ty anlagen funnos otvifvelaktigt.

De båda taflorna, af hvilka vi här afbildat den ena, äro inlämnade i Hallins konsthandel, där intresserade kunna bese den unge värmländingens verk och liksom vi öfvertyga sig om att i de ännu något trefvande försöken glimtar en begåfning, som det med uppmuntran och ledning torde kunna bli något af.

En pristäfling för de unga.

Ett ståtligt pris utdelas.

AF VÅR prenumerationsanmälan i dagens nummer framgår, att tidningen nästa år månatligen kommer att åtföljas af en bilaga, *Iduns ungdomstidning*, hvars syfte är att åt gossar och flickor i åldern 10—15 år meddela en treflig och omväxlande läsning.

Vi vända oss nu till hemmens unga släkte, de gossar och flickor nämligen, hvilka på lediga stunder bruka skriva vers för att ge utlopp åt sina poetiska känslor.

Vi uppmana dem att täfla om

en dikt till den svenska ungdomen,

med hvilket skaldestycke ungdomstidningens första nummer kommer att inledas. Som pris och honorar för den enligt redaktionens mening bästa dikten med ofvan angifna innehåll erhåller författaren löjtnant E. H. Shackletons berömda, rikt illustrerade upptäcktskildring *Antarktis hjärta*, hvilket arbete i bokhandeln betingar ett pris af 25 kronor.

Unga skaldar och skaldinnor, upp alltså till sångartäflan, bringen den svenska ungdomen en manande hälsning i friska och hjärtevinnande strofer!

Täflingsskrifterna, som skola vara försedda med påskrift: *Ungdomstidningens pristäfling*, torde insändas till Iduns redaktion, Stockholm, senast den 31 december 1910.

Stockholm i december 1910.

Redaktionen af *Idun*.

Ett hundra kronor i pris!

Det gäller

återigen "Årets tolf kapitel 1911" och denna gång täflan om februari månads ämne som lyder

Svenska kvinnan i brons.

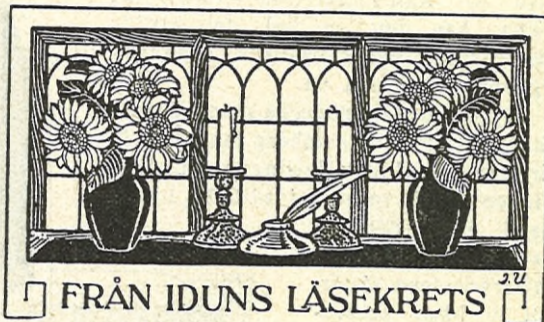
Ett kapitel om lämpligheten af ett svenskt kvinnligt äreminne som motsvarighet till de många, som rests öfver manliga förtjänster, jämte motiverade förslag till värdiga föremål.

Här gäller godtgörandet af en orättvisa, som begåtts af nationen mot framstående svenska kvinnors minne, hvarför ämnet bör lifligt intressera vår kvinnovärld. Täflingsskrifterna, som skola vara försedda med påskriften: *Iduns artikeltäfling*, måste vara inlämnade till redaktionen af *Idun* senast den 31 December 1910. För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett pris af

ett hundra (100) kronor

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns februarinumner.

Stockholm den 1 december 1910.

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS

Herr redaktör!

I ETT FÖREGÅENDE nummer af Eder ärade tidning, framställdes en fråga, hur och på hvilket sätt man skulle kunna hjälpa fabriksarbeterskan till en högre nivå i bildning och upplysning. Kunde den frågan besvaras vore det nog en af de största välgärningar, som kunde göras, men tror jag att det går hvarken med föreläsningar eller samkväm med andra själförsörjande unga bildade kvinnor, åtminstone ej att börja med. Nej, de som borde taga det första steget vore herrar fabriks- och aktieägare, därigenom att de skaffade mera hygieniska förhållanden inom arbetsfältet. Många fabriksarbeterskor tänka säkert ofta: "Hvarför skulle jag tala och uppföra mig bildadt, folk kan ändå se att jag arbetar på fabrik." Och hvarför kan man se det? Jo, jag har varit inne på fabriker och sett att där ej funnits så mycket som en spik, långt mindre en korridor att hänga sina ytterkläder i, utan hvar och en måste lägga sitt frukostpaket inuti sin schal, som sedan fick sin plats under väfstolen eller spinnmaskinen, där den var utsatt för ulldamm och smörja, som samlas under dagens lopp, isynnerhet på väffabriker. Vore det så att där funnes något särskildt rum, där arbeterskan kunde göra toalett och utbyta sin arbetsdräkt mot en snyggare, då hon går från sitt arbete, skulle det helt säkert göra att hon ej blott tänkte på att vara snygg i kläder utan också i tankar och ord. —

Helt säkert är fabriksarbeterskan den sämst lottade utaf oss alla själförsörjande kvinnor, därför är det vår plikt att hjälpa henne. Jag råkade en gång gå förbi en väffabrik klockan 6 på aftonen, just då där strömmade ut hundratals kvinnor, men de ord och svordomar, som jag hörde af dessa kvinnor, trotsa all beskrifning. — Att de känna sig bittra och afundsjuka, då de se andra kvinnor bättre klädda, får man ej förvånas öfver, de tycka naturligtvis att de äro lika goda och förtjäna sitt uppehälle lika ärligt, men det är förhållandena på fabriken som hindra dem att vara lika snygga och rena i kläder. Och ni "demokratiska" kvinna, låt oss antaga att ni är telegrafist, som säger er vilja lägga bort titlarna med dessa, jag undrar om ni dagen efter ert samkväm, då ni möter fabriksflickan i hennes smutsiga arbetsdräkt, med en schal öfver axlarna, lika villigt lägger er arm i hennes och frågar: "Kära du, hur tyckte du om föreläsningen i går kväll?" Förlåt, jag betviflar det!

Därför tror jag hufvudsaken är först och främst, att på hvarje arbetsinrättning finnes tillfälle för arbeterskorna att tvätta och snygga upp sig, då de slutat arbetet, därigenom utvecklas deras estetiska sinne, och redan då är ju mycket vunnet, sedan kunna vi tänka på gemensamma samkväm för alla själförsörjande kvinnor, då inte fabriksarbeterskan längre känner sig som den "sämsta".

EN SYSTER.

GLÖM!

nu icke att i tid förse Eder med ett ex. af
IDUNS MODELLKATALOG N: 4
för höstsäsongen.

Flera hundra
vackra modeller!
ärgtrycksomslag!
Pris: 60 öre.

Spalten om böckerna.

DET ÄR först i bokform jag haft tillfälle att göra bekantskap med *Ludvig Nordströms* ursprungligen som följetong tillgängliga verk: *De tolf söndagarna*. Kanske beror det på tröttheten, som vid denna tid af året oundgängligen likt en dimma omsveper en recensents själsförmögenheter, men jag har inte varit i stånd att uppskatta boken i dess helhet så som jag skulle ha önskat. Jag har lifvats af att upptäcka en och annan glimt af den Ludvig Nordström jag förr beundrat, men så har dimman stigit på nytt. Min svåraste anfäktelse har varit misstanken, att det är från honom och inte från mig den härstammar, och ur dess djup hör jag som ett hån de Tolf söndagarnas många meningslösa skratt och myckna onödiga prat.

Nils Lago-Lengqvist har under hösten utgifvit ett versdrama *Sancta Birgitta*, som väckte intresse och förväntningar. Detta arbete följes nu af en prosabok *Drömmare*, där författaren går till rätta med vissa hufvudstadsförhållanden isynnerhet inom publiciteten. En god del af hans vrede drabbar de "inhemska galizierna", ett nyuppfunnet värtaligt namn för kvinnliga journalister, som ha det svårörlåtliga felet att vara flitigare och användbarare än sina manliga kolleger. Naturligtvis afstraffas äfven den litterära kritiken, som upphöjer medelmåttan och stryper den verkliga talangen. Utom detta bjuder boken på skildringar från Stockholms litterära och konstnärliga bohem, skildringar, som ha en och annan glimt af det verkliga livets tragikomik, och bakom det hela skymtar då och då en naivt ungdomlig och rörande längtan efter gammal och god, fäderneärfd religion.

Amourer af *Hjalmar Bergman* är nog inte en bok för alla. Författarens underfundiga ironi är här ytterligare tillspetsad i den Anatole Franceska anden och torde stöta hvar och en, som inte fått det galliskt pessimistiska lättsinnet ohjälpligt i blodet. Men sådana finnas ju också, och åt dem torde *Amourer* skänka en och annan njutningsrik stund.

Gustaf Ullman gör sig inte alltid så synnerligen stort besvär med att konstnärligt utforma sina noveller. I boken *Sagor om hjärtat* finnas några, som förefalla att vara tämligen löst nedkastade på papperet. Inte handla de heller alla om människor, som man i första ögonblicket tycker vara värda ett fördjupadt studium. De förefalla emellertid att vara mycket trovärdiga genomsnittstyper af hvad en annan författare kallar "de kungliga svenskarna". Jag hemställer till den läsande allmänheten, om den ofta har sådana tillfällen att på ett förmanligt sätt göra bekantskap med sig själf och sina nationella egenheter som i "Sagor om hjärtat". Den möter på nästan hvarje dess sida belysande representanter för detta kantiga släkte med sin oraffinerade, men enkla och hjärtliga erotik, dess tafatta finkänslighet, dess vurmerier, ruelse och enkla lifsförklaringsförsök, med ett ord den möter svenskar. *Gustaf Ullman* känner sitt folk som få af våra yngre författare och ger oss därför äfven i sina småsaker ting af värde och betydelse.

Af *Jordens stof*, signaturen *Runas* nya arbete, kommer förmodligen att mottagas med glädje af den läsekrets för hvilket det är afsedt. De människorna äro säkert tacksamma att till sina själar uppbyggelse bjudas på något annat än rena andaktsböcker. Och så väl den jordiska kärleken som andra världsliga konflikter torde med fördel kunna behandlas ur den högsta synpunkten. Sedan den tiden, då jag använde mig af detta slags litteratur, tycks den ha ge-

nomgått en viss evolution. Numera skildrar den med samma sympati frälsningssoldater och statskyrkokristna, och därtill ha de troende rätt att älska och gifta sig med världens barn, och det hade de inte förr, om jag minns rätt. Däremot måste jag opponera mig mot bokens filosofiska grundsyn, som med författarinnans tillåtelse är föga bibeltrogen. Det var ju enligt Genesis endast den del af människan, för hvilken religionen i allmänhet har ringa respekt, som skapades "af jordens stof". Den ädlare delen hade som bekant ett högre ursprung. I en tid då "den världsliga visheten" redan betraktar materialismen som en öfvervunnen ståndpunkt, borde inte den så kallade gudomliga till föga båtad för sitt höga föremål göra sig till dess arftagare.

Britt-Marie af *Jenny Engelke* är en af de gamla historierna, som vi alltid skola läsa med deltagande, om våra mormödrars bittra öfningar och förtegnade kärlekskval. Den är väl berättad, och utom *Britt-Marie*, den unga hjältinnan, som tillfredsställer oss med att icke dö af sorg öfver sitt påtvungna äktenskap utan upplefver en andra kärlekslycka vid de år, då man annars på den tiden var gammal, göra vi en icke intresselös bekantskap med åtskilliga andra personer och med sedvänjorna under den tid, då det förra seklet var ungt.

Någon som heter *Ingegerd Lagerström* har skrivit en bok och kallat den *Blodets röster*. Den är tragisk och sedelärande och kommer kanske att läsas med intresse och tårar af unga flickor. Jag anser det emellertid som min plikt att underrätta föräldrar och målsmän det möjlighet förefinnes att ur boken hämta lärdomar motsatta de sundt samhällsbevarande, som förvisso åsyftas.

Tio dagar af Amadeus Bianchini. Några små historier berättade helt anspråkslöst, men på ett sätt, som tilldrar sig uppmärksamheten, därför att de hvar och en tyckas innehålla ett litet stycke människolif, sedt genom ett deltagande och förstående öga.

Pennstreck ur stockholmlifvet af *Svesse*, innehåller sin författares upplevelser som bokhållare på ett hyrkuskverk i Stockholm. "Svesse" tillkännager att hans "Pennstreck" blifvit jämställda med August Blanche's "Hyrkuskens berättelser". Därtill har jag endast att anmärka att om "Svesse" lefvat på August Blanche's tid hade han möjligen haft utsikt att bli en mera erkänd storhet än nu är fallet. På senare tiden ha anspråken betydligt höjts på alla områden, som nog "Svesse" vet. Hans *Pennstreck* torde emellertid det oaktadt komma att få sina tacksamma läsare.

Bland diktsamlingar märkas *Döda år* af *Arvid Mörne*, en bok att taga vara på, ett fint och fullödigt uttryck för sin författares individualitet och därtill en utmärkt formkonst.

Det är inte alltid en hvila att läsa dikter, äfven goda dikter, men det är hvila och vederkvickelse att läsa *Blommande träd* af *Anders Österling*. Det är delaktighet af all-lifvet, af vattnets och jordens och rymdens lif, det är perspektiv och mått, som gör det enda från smärtan oskiljaktiga lifvet, människans, till en detalj, visserligen af intresse men öfvervinnelig och utplånbar. Det är detta *Anders Österling* gifvit mig vid den första genomläsningen af hans senaste diktsamling. Och jag tror, att det finns annat där, som jag skall se klarare en annan dag.

Med *Hammaran och Lyran*, dikter af *Carl Sam Åsberg*, är en intresseväckande debutbok. Författaren både ger och håller löften. Han har öfverlägsna utförsgåfvor och visar prof på själf full innerlighet.

Hjalmar Lundgren skriver på synnerligen

ledig vers en ganska underhållande historia *Bengt Lillie*, som handlar om en ung student och några af hans erfarenheter i Uppsala.

Erik Brogren har skänkt den uppbyggelse-sökande och poetiska delen af allmänheten en ny samling af *Psalmernas bok*, som har den förras alla förtjänster.

GERTRUD ALMQVIST.

KAPITLET om flickböcker, som jag trodde mig ha afslutat i förra *Idun*numret, kräver ett par tillägg. En af *Ethel Turners* vackraste och roligaste böcker, *Stora system*, hvilken länge varit utsåld, har kommit ut i ny upplaga och anbefalles på det varmaste. Något, som säkert skall glädja många mödrar, är att *Hiertas* förlag sänder ut en billighetsupplaga å 1 kr. volymen pr häftadt och 1:75 pr vackert bundet exemplar af *Susan Warners Stora, vida världen*, *Charlotte Yonges Arfvingen till Redclyffe* och *Arturs hustru*, *Miss Cummins Lykttändaren* och *Stanleys Kalulu* — allt böcker, som spelat en betydande roll i gångna generationers läsning och som än i dag äro mycket uppskattade. Bland andra böcker med religiös tendens kan rekommenderas en liten bok af *J. Spyri*, *Vid fjällforsen*, i det mycket spridda biblioteket *Gullvifvan*. I detta finnes också en del ganska roande och älskliga böcker av *Amy le Feuvre*. Skada bara, att de genomsnittligt präglas af en för barn onaturlig religiositet.

Bland bilderböckerna intager *Elsa Beskows Tomtebobarnen* främsta rummet, vacker, lustig och rar som den är. En annan bok, som säkert roar små barn, är "*De lustiga svampfamiljerna*" med präktiga illustrationer af *C. Hall*. Den för tankarna på *S. Aspelins* förtjusande bilderbok, *Småttingarnas svampbok*, som ledsamt nog kom för sent för att här anmälas förra året. — Däremot kan jag inte just sentera tre böcker för småttingar som sändts ut på *Fröléens* förlag; *Vildbasarna Hans, Pål och Pär*, *Odygds-Hanna* och *Den nye Snuskepälle*. Genren är inte omöjlig, teckningarna äro här och där lustiga och karaktäristiska, men verserna äro rent gruffliga. Vi äro i fråga om småbarnsverser för bortskämda af *Anna M. Roos* och *Jeanna Oterdahl* för att kunna nöja oss med hvad som här serveras.

Såsom vanligt ha en hel del sagosamlingar af mycket olika värde sett dagen till jul. Främst sätter jag utan tvekan *Anna Wahlenbergs* samling, *Sagornas rike*. Här finnas några af de vackraste sagor jag minns mig på länge ha läst, *Trollpulvret*, *Skogsrädet* och framför allt "Den förtrollade skogen", som bör läsas högt, så att både stora och små få njuta af den. I "*All världens bästa sagor*" har *V. Nordin* samlat sagor från vidt skilda håll. Midt bland gamla bekanta träffa vi där på nya sagor, några ganska roliga. Det hela har emellertid något bra heterogent öfver sig, och sagotonen är ej alltid bra träffad. "*Skogssagor*" af *Ingrid Knutsdotter* äro obetydliga, och "*Sagoprinsen*" af *Heimer* aldeles för abstrakt för att roa barn. — En gammal rolig och välkänd sagosamling, "*Sagor*" af *R. Gustafsson*, föreligger nu i ny, utmärkt vacker dräkt på *Wahlström* och *Widstrands* förlag.

Samlingen "*Uppländska sägner*" af *E. Grip* är en af de böcker, som i lika hög grad roa barn som vuxna, t. o. m. småbarn kunna njuta af den. Boken lämpar sig därför ypperligt till högläsning. Sägnerna äro väl berättade, och författaren har utan att på något ställe verka stötande fått fram föreningen af religiositet och vidskepelse.

Bland de s. k. verklighetsberättelserna märkes "*Lilla Ebba och hennes vänner*" med vackra illustrationer af *V. Andrén*, närmast väl ägnad

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjölmonster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästersamuelsg. 45 B, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

att läsas högt för små barn, som nog komma att känna igen sig, ty Ebba och hennes kamrater äro väl iakttagna och skildrade, *Barnen Wide* af Karin Sten, *Sagoland* af E. Edquist, en ojämn och obetydlig bok, samt "*Lasse*" af Saanon, en bok, som absolut inte roar barn, men som möjligen kan intressera unga föräldrar.

Ett par trefliga och nyttiga julklappar för våra flickor är Alice Tegners lilla sångbok "*Visor och sånger*" (melodistämman med text) med en förtjusande illustration på pärmen af E. Beskow samt en synnerligt praktiskt uppställd lärobok i huslig ekonomi *För hem och skola* af A. Smedberg. Den senare tror jag är särskildt ägnad att hos flickorna väcka till lif hågen för husligt arbete.

Flera förträffliga äfventyrsböcker ha kommit ut, och jag beklagar, att utrymmet hindrar mig att gå närmare in på dem, *På kryssning med Blixten* af ingen mindre än Jack London och *De svarta vikingarnas saga* af K. A. Melin äro bland de bästa och roligaste böcker man kan ge sina pojkar, och *Den förste vid Nordpolen* af F. Schaw samt *En seglats i världsrymden* af Albert Daiber behandla ju så aktuella problem som möjligt. Den förra är synnerligen roande och underhållande, och äfven den senare intresserar läsaren mycket, om man också finner skildringen af idealstaten på Mars bra tunn och abstrakt. En frodigare fantasi skulle ha kunnat göra åtskilligt mer af den goda idé. Äfven *Barkskeppet Alexandras äfventyrliga färd* af A. J. Eriksholm, är en bra och rolig äfventyrsbok.

Hyperengelsk är *Ulter-patrullen*, en boy-scouthistoria. Den utgör en hybrid af söndagskoleberättelse och detektivroman, innehåller många otroliga moment, men intresserar i hög grad pojkar.

Två böcker i Norstedtska ungdomsserien, som ej precis kunna hänföras till ofvanstående genre, äro *En bok om hjältar* af A. Lang samt Roseggers *Från mina läroår*. Det är en utmärkt idé att göra ungdomarna bekanta med mänsklighetens store. Urvalet i *En bok om hjältar* förefaller emellertid en smula heterogent — Hannibal t. ex. midt emellan två filantroper som J. Howard och Pater Damian! — skildringen kunde hade flutit raskare, och man kommer att tänka på den danske pedagogen Brauners ord: "Det skulde helst være således, at vi ligesom står foran en endnu utsket begivenhed," när förf. här rätt ofta på förhand talar om, hur det går. Kapitlet om Gordon hör till det bästa i boken, som man önskar mycket stor spridning bland de unga. — Roseggers bok är både rolig och vacker och genomströmmad af uppfriskande humor. Men det är egentligen icke någon barnbok, utan lämpar sig för mognare ungdom och för alla människor, som sätta värde på frisk, omedelbar läsning.

Slutligen ville jag kraftigt framhålla några serier ungdomsläsning, som finnes att tillgå till det billiga priset af 25 öre pr häfte. Det är "*Roliga böcker*" på Ljus förlag, "*Äfventyr ur verklighetens värld*" på Hiertas förlag, samt delar ur barnbiblioteket *Saga* på Sv. Lärart:s förlag. Dessa serier utgöra ett led i kampen mot den dåliga kolportagelitteraturen och ha tillkommit i samarbete med Kommittén för god och billig nöjesläsning. Det borde vara hvarje medborgares plikt att verka stödjande i denna kamp. och tillfälle finnes nu att bland underhållande, på fabriker och verkstäder sprida dessa häften, af hvilka många med afseende på spännande innehåll kunna mäta sig med de olyckligt mycket spridda dåliga romanhäften. Bland de häften från Ljus förlag, som passa för barn — det göra ej alla — vill jag särskildt nämna "*Barnen från Frostmofjället*", som bekant en af de vackraste, bästa, roligaste barnberättelser vi äga, och "*De svarta vikingarna*" af K. A. Melin. Det är ståtligt att

att för en 25-öring kunna förvärfva en sådan bok till julklapp till en pojke. —

Af Ljus övriga häften må nämnas "*En världsomsegling under hafvet*" af J. Verne, "*Berättelser från Indien*" af Kipling, "*Hjortdödaren*" af Cooper, "*Tvåben*" af Ewald. "*Äfventyr ur verklighetens värld*" torde ännu lefva i för friskt minne hos vår generations unga och medelålders män, för att jag ens skulle behöfva erinra om alla de intressanta och spännande händelser det verket innehåller. Det kan vara nog att nämna namnen "*Skeppet Atalantas undergång*", "*Fänrik, Pipers lefnadsöden i Ryssland*" och "*Äfventyrliga lufffärder*". Bland Sagabibliotekets 25-öreshäften märkas flera af dess alla bästa arbeten, såsom *Robinson Kruse*, *Onkel Toms stuga* och *Buffalo Bill*, hvardera omfattande 4 à 5 häften.

Julens sist anlända bok, V. v. Heidenstams *Svenskarna och deras höfdingar*, del II, åt hvilken jag tyvärr endast kunnat ägnat några korta stunder, är också dess bästa och roligaste äfventyrsbok.

Närmast verkar "*Svenskarna och deras höfdingar*" på mig såsom en uppenbarelse af hvad vårt folks historia äger för en rikedom på öfverraskande, underbara händelser, på stolta och egendomliga, ja, gåtfulla lifsöden. Sant är ju, att en diktare med förkärlek kommer att uppsöka just ett sådant drag i en nations lif, men Heidenstam gör det här i allmänhet ej i så måtto, att han skapar nya figurer, nya situationer. Nej, det är de gamla kända gestalterna han ställer framför oss, men huru olika te de sig ej, uttagna ur vimlet, fristående på visst sätt, mot en bakgrund af blå svensk himmel och grönskande svensk mark! Man följer dem inte endast under den tid, då de äro synliga för allt folket på maktens eller ärans tinnar, utan in i ålderdomens dagar, ja, fram till den stund, då klockorna ringa äfven deras stoft. Hur bli de icke därför också på ett helt annat sätt våra egna! Se t. ex. hur vi lära känna Stjernhjelm genom att vara närvarande, då han skalkas med hofvet i Kristinas präktiga gemak! Historien om hans undanskaffade och sönderslagna kista, så typiskt svensk, griper oss i hjärteroten, och vi försonas endast genom skaldens vackra ord: "Så sofver den svenska skaldkonstens fader under hallon och ljung och susande träd".

Hur har vår historia någonsin kunnat förefalla oss tråkig och torr? frågar man sig förundrad. Och man får plötsligt ögonen öppna för hvilka värden, som fått ligga där obegagnade, hvilket brott emot landet och folket, som begåtts genom att generation efter generation tack vare omöjliga läroböcker fått sig den uppfattningen insuggererad, att svensk historia är tråkig, men allmän historia rolig, för öfver den hvilat äfventyrens, stordådens glans. Ju färre läsaren voro, ju tunnare och abstraktare var historieboken, en död bokstaf blef den, om ej läraren hade gäfvat att måla — och det ha ej alla lärare. Och Fryxell, hvars evärdeliga ära det är att ha räddat kärleken till vår historia hos åtskilliga ungdomar, kom tyvärr sällan i våra folkskolebarns händer. — Rättvisan kräfver ju emellertid etterkännande af att vi redan brutit med den gamla lärobokstraditionen; tack vare främst doc. Grimbergs ypperliga historia, håller ämnet svensk historia på att få en annan rang bland ungdomen. Och nu undrar jag, om man icke skulle våga det paradoxala förslaget, att läraren i de fall, då han icke känner historieundervisningen såsom ett kall, för en tid helt enkelt kunde låta Heidenstams arbete, stödt möjligen af en lärobok, ensamt tala till gossen eller flickan? Skildra kan han ändå aldrig som Heidenstam, och tala till våra unga om kärlek till landet och till dem, som sofva under kyrkohällen, kan heller ingen

göra som Heidenstam, så manligt och vekt och försynt på en gång. Låt dem läsa sin nya äfventyrsbok ensamma, de måste, när de kommit till slutet på den kända något af hvad som tvingade den store tyske historieskrifvaren Ranke att utbrista: "Mein Gott, welche Geschichte haben doch die Schweden!"

MARIE LOUISE GAGNER.

KÄRLEK ÄR ICKE alltid lycka, men lycka — bestående lycka — är alltid hem. Dessa ord har *Elsa Törne* satt som ingångsspråk på sin nya bok "*Kärlek och lycka*", och hvem vill icke gärna taga hennes kloka och fasta hand och följa henne på den stig hon med dessa tankedjupa och lifsvarma blad vill påvisa för alla tveksamma eller vilnsna vandrare mot lyckomålen. Hon har redan sedan länge i ovanlig grad lyckats vinna sina svenska medsystrars öra — och detta med all rätt. De skola nu förvisso gripa hennes nya gäfvor med förståelse och tacksamhet. —

Ellen Key har i ett digert band: "*Verk och Människor*" samlat ett antal af sina tidskrifts- och tidningsuppsatser från de tvänne senaste decennierna, och man återstiftar med glädje deras bekantskap i bokens bronsafslutade form. Här äro de strålande resebilderna från Oberammergau och Oberbayern ur *Nordisk Tidskrift* 1890 och de benådade vårdagarna "Omkring Assisi" från 1907. Björnson och Rodin, Verhæren, Mæterlinck och Rainer Maria Rilcke återuppstå för våra ögon, och i "Små stycken om svenska diktare" ristar hon sin alltid så personlighetsmättade arabesk kring namn sådana som Strindberg, Levertin, von Heidenstam, Fröding och Selma Lagerlöf. I afsnittet "Moderligheten i lek och konst" väger nog den intressanta studien "Madonnor" ur *Nutid* 1903 tyngst i skålen. Den ger också författarinnan tillfälle att ännu en gång inskräpa sitt *prætereæ censeo* om moderligheten som kvinnöväsendets högsta fullkomning. En rik och tankeväckande bok.

Bland dagens boknyheter inta de "minnen och bilder från Erik Gustaf Geijers senaste lefnadsår", som fru *Anna Hamilton Geete* samlat och meddelat under titeln *I solnedgången*, en af de förnämsta hedersplatserna. Med sällsynt congenialitet har den ryktbare häfdatecknarens, tänkarens och skaldens dotterdotter här bearbetat det rika arvet af gulnade tidsdokument och muntlig tradition, och fyrtio-talets hela Uppsala står upp på nytt i en serie färgmättade och liffulla bilder kring den store idealsvenskens fängslande centralgestalt. Och hvad mer är, detta är nu blott en vacker början, och fortsättningen utlovas i fru Hamilton Geetes nästa bok. Tacksamma landsmän vänta den redan med otålighet.

K. G. Ossian-Nilsson, den mångfammande, produktive skalden och sociale skildraren, öfverraskar och gläder oss med en ny och fyllig samling dikter under den person- och tidstypiska titeln *Flygskeppet* — "på färd mellan tider och hjärtan." Den vittnar ännu engång högt om sin sångares mångsträngade och klangfulla instrument. Fosterlandet, hembygden, kärlekslyckan, fadersglädjen, hjältehyllningen, konstnärslidelsen, samhällspatosen, allt finner starka, personliga och oftast poetiskt glansfulla uttryck. Af julens diktböcker helt visst den universellaste och kanske på samma gång — intimaste. Så kunna jaget och allt det sammanmälta i den flammade poetsjälen degel.

Anna Branting har, efter många års tystnad, gifvit oss en ny bok, en Stockholmsroman, benämnd *Fäfänglighet*. Den är genomartistisk, medryckande och beklämmande arm. Säsom lifvet själft, säger ni! Ja, om man icke ibland vänder sig ifrån det och går ut under stjärnornas ensamhet.

Sven Lidman har, som bekant, närmast gjort en *succès de scandale* med sin nya-släktroman *Thure-Gabriel Silfverståhl*, men detta bör dock icke utan vidare föranleda bokens förkastande från alla konsträttfärdigas anleten. Den äger nämligen sina obestriddliga litterära förtjänster, några starkt kända sidor och ett par bra teknade typer. Hade utfallen mot den nu döde gamle konungen varit mindre hatiska och mindre orättvisa, skulle nog också flere ha låtit sig gripa af det fosterländska patos, som likt en orgelpunkt genomdallar de skrikiga stämmorna.

J. N.—G.

Iduns boklista.

Albert Bonniers förlag:

Svenskarna och deras höfdingar; berättelser för unga och gamla af *Verner von Heidenstam*. Andra bandet. — Verk och människor; af *Ellen Key*. Guds rike; predikningar på kyrkoårets sön- och högtidsdagar af *S. A. Fries*. — Kärlek och lycka; af *Elsa Törne*. — Flygskippet; dikter af *K. G. Ossian-Nilsson*. — Katarina; en ful kvinnas historia af *Léonie Aminoff*. — För hundra år sen; skildringar, bref och stridskrifter från revolutionsåren 1809—1810 utgifna af *Sam Cla-son*. 2:dra samlingen.

Wahlström & Widstrands förlag:

Porträttet och andra berättelser; af *Gösta Adrian Nilsson*. — Skrattet; en undersökning af komikens väsen af *Henri Bergson*. — Till Sicilien och andra reseminnen; af *Clara Fletwood*.

Ljus förlag:

Den röda liljan; roman af *Anatole France*. — Erwin Reiners masker; roman af *Jacob Wassermann*.

Åhlén & Åkerlunds förlag.

Svenska spånor; af *Vilh. Lundström*. — Döden; skildrad i sex berättelser af *Leo Tolstoj*. — Lyckliga dagar, solskensminnen från Samoa; af *W. A:son-Grebst*.

P. A. Norstedt & Söners förlag:

Johan Banér; af *Gustaf Björnin*. 3:e delen.

Diverse förlag:

Statsrådet Stolpes första mottagningsdag; komedi i en akt af *Johan Grönstedt*. — Nya sänger och ballader; af *Lulu von Strauss und Torney*, Övers. af *Per Levin*.

Från scenen och estraden.

Å NYO HAR operadirektionen anskaffat en hjältetenor, hr Theodor Konrad, hvilken fått ådagalägga sin kapacitet dels som Siegmund i "Valkyrian" och dels som Tannhäuser, Costas båda pröfvostenar, på hvilka denne snubblade, utan att därför kunna kallas misslyckad. Den nye sångaren har förmånen af en vackrare röst, som han dock ej behandlar alldeles oklanderligt. Han har nämligen några fatala näsljud, som plötsligt kunna störa i en för öfrigt vackert buren sångfras, och intonationen är ej alltid korrekt. Men fränsedt dessa brister, hvilka icke äro farligare än att de kunna öfvervinnas, äger konstnären ett schwungfullt föredrag, och den dramatiska utmejslingen af partierna röjer scenisk kultur och varmt temperament. Gestalten är på en gång smidig och kraftig och bör passa bra i hjältepartier. Som Tannhäuser ådagalade han särskildt i andra aktens sångartäfling och i tredje aktens Romaberättelse en dramatiskt verkningfull framställningskonst i förening med en varmt och energiskt buren sång.

Hr Kirchners återgifvande af titelrollen i "Pajazzo" visade i än högre grad än förut hans förmåga att sannt karaktärisera en figur. Särskildt i andra akten, där Tonios själskval mynna ut i brännande vrede och smärta, var hans spel af stor verkan. Sången klingade vacker.

Operan gaf i lördags sin första populära symfonikonsert med en välklingande och lättfattlig symfoni af Carl Goldmark samt en pianokonsert a-dur af Liszt, hvori fröken Aurora Molander spelade pianostämmor med fin musikalisk känsla och utsökt teknik. Hr Järnefält dirigerade temperamentsfullt som alltid.

Konsertföreningens andra abonnemangskonsert för "kammarmusik och romansång" gafs med biträde af hr Wilhelm Stenhammar och fru Dagmar Möller. Den förre spelade, konstnärligt som alltid, en Beethoven-sonat, Op. 10, och en sonat af Schubert, och fru Möller sjöng förtjänstfullt några sänger af Bizet och ett par folkvisor af Brahms, af hvilka i synnerhet Bizet-sångerna genom sin poetiska färgning voro ägnade att slå an på åhörarne.

Andra kammarmusikaftonen af fröken Märtha Ohlsson, hrr Runnqvist och Lindhe bjöd bl. a. på en klangfager violinsonat af W. Peterson-Berger, ett alldeles nytt verk af den talangfulle komponisten. Vidare var J. A.

Hägg representerad medels en violoncellsonat e-moll, hvarefter som finalnummer följde Beethovens pianotrio Op. 70. Det musikaliska föredraget var denna gång ej så tillfredsställande som denna trio eljes brukar åstadkomma.

Karl Gilcks nya operett "Dagens lejoninna" är vid det här laget graflagd. Och ingen sörjer dödsfallet. Det enda man direkt måste beklaga var kvällen, som gick förlorad på att äse den dumma och klumpiga produkten. Men nog om det.

Låt oss hellre dröja ett ögonblick vid Algot Sandbergs folklustspel "Yon Yonsson", som utan att äga några nämnvärda litterära eller folkpsykologiska förtjänster, dock inrymmer partier af osökt komisk och romantisk äfventyrsspänning.

Hufvudfiguren, den till Amerika utvandrade smålandsdrängen Yon Yonsson, är ett sådant där folkdramatikens okonstlade och hjärtevinande naturbarn med mod i bröstet och skämtet på läpparna, en som alltid är till hands, då det gäller att tukta bofvar och skälmar och för öfrigt är dygdemänniska utan vank och lyte. Rollen är uppenbart skriven för hr Wallén, Folkteaterns ypperliga komiker, och han spelar den också med sitt mest vinnande gemyt, hvilket ej vill säga litet. F. ö. medverka flere af teaterns bästa förmågor och samspelet är i allmänhet godt.

Johannes Elmblad, den på sin tid mycket bekante Wagner-sångaren och operaregissören, afled nyligen efter årslång sjukdom. Hans konstnärsskap var något alldeles för sig såväl till följd af stämmans volym som ock genom temperamentets germanska bredd och märg. Vid härvarande lyriska scen var han fästad några år dels som förste regissör, dels som sångare, mensin mesta tid tillbragte han vid flere af utlandets operascener — han tillhörde äfven Bayreuth-sångarne — och var där en mycket uppuren konstnär.

En uppsats om hans artiskap återfinnes i Idun nr 43, 1904, till hvilken vi hänvisa.

Johannes Elmblad.

ARIEL.

Största möjliga valuta för minsta betalning erhåller Ni af

Värgårda

"40-öres-Paket"

OBS! Grynen äro af fullt lika hög kvalité som konkurrensens 55-öres-paket.

OBS! Ytterst lättkokt.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 18—24 DEC. 1910

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; å la daube på gris med skarpås; mjölk; kaffe eller te med billig sockerkaka. Middag: Soppa på murklor; rostbiff med portugisisk lök och fransk potatis; savaräng.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; strömmingslåda med ansjovis och stekt potatis; kaffe eller te. Middag: Kall rostbiff (rester från söndag) med blomkålspudding; vinsoppa med biskvier.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; koteletter af kalffärs med ärtor; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxsvans-

soppa; stufvad lake med potatis. ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; halstrad sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Ugnstekt reibensspjäll med potatis; tysk äppelkaka med vinsås.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannbiff med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt vitkålssoppa med frikadeller; äggvafflor med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt risgrynskorf med lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Falsk hare med stufvade morötter; krusbärskräm med vispad grädd och krökta bakelser.

LÖRDAG. (Julafton.) Frukost: Smörgåsbord; pressylta och grisfötter med rödbetor; mjölk; kaffe eller te. Middag: Lutfisk med potatis och ärtor; julgröt med mjölk; smörbakelser.

RECEPT:

A la daube på gris (f. 6 pers.). 1½ kg. spädgris, 6 hg. kalflägg, 2 lit. vatten, 1½ msk. salt, 8 hvitpepparkorn, 1 lagerblad.

Till geléet: 1 lit. af spadet, 2 blad gelatin, 2 msk. hett vatten, 2 äggvitor.

Till garnering: 1 hårdkokt ägg, 1 rödbeta, persilja.

Beredning: Spädgrisen tvättas väl med en duk, doppad i kallt vatten, och kalfläggen skällas i hett vatten. De påsättas i kokande vatten, skummas, när spadet kokar upp, och kryddorna läggas. Köttet får sedan sakta koka, tills det är mörkt. Spädgrisen tages upp och skäres i vackra bitar. Kalfläggen får under tiden koka i buljongen, som sedan silas upp, och återigen påsättes. När buljongen är het, tillsättes det spolade och i det heta vattnet upplösta gelatinet samt äggvitorna, hvarefter buljongen under vispning får ett godt uppkok. Den silas genom en i hett vatten urvriden servett eller silduk. Det klara geléet hålles på botten af en vattensköljd

a la daube-form och ställes att stelna. Geléet på botten af formen garneras med hårdkokta ägg, rödbetor och persilja. De vackraste bitarna läggas i botten och på sidorna, formen fylles med det öfriga köttet och resten af geléet hålles försiktigt öfver. A la dauben utställes på kallt ställe att stelna.

Soppa på murklor (f. 6 pers.). ½ lit. konserverade toppmurklor, 2 lit. buljong, 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, salt, kajenpeppar, 2 äggulor, 1 del tjock grädd.

Beredning: Murklorna jämte sitt späd, påsättas i den kokande buljongen och få koka omkr 1 tim., hvarefter buljongen silas. Smör och mjöl sammanfråsas, buljongen tillsättes litet i sänder och soppan får under röring koka 10 min. Den afsmakas med kryddorna. Äggulorna och grädden vispas upp i soppskålen och soppan tillslås under kraftig vispning. Murklorna skäras i skifvor och serveras i soppan.

Stufvad lake (f. 6 pers.). 2 kg. lake, 2 msk. salt, 2 tsk. ättika, 4 msk. smör (80 gr.), 1 kkp. fint stötta skorpor, ½ lit. vatten, 3 tsk. citronsaft, 1 msk. franskt vin.

Beredning: Laken flås, skäres upp och urtages, sköljes väl och torkas. Fenorna klippas bort och fisken ingnides med saltet och ättikan samt skäres i bitar. Rom och lever tillvaratagas, sköljas och kokas i saltadt vatten i särskildt kärl. En kastrull smörjes med 3 msk. af smöret, fisken vändes i de stötta skorporna och nedlågges, öfverst lägges resten af smöret, fördeladt i små flockar. Sist tillsättes vattnet och fisken får sakta koka omkr. 20 min. Den upplägges på karott och säsen afsmakas med citronsaften och vinet samt afredes med äggulan och hålles öfver fisken. Den garneras med den i skifvor skurna rommen och lefvern.

Tysk äppelkaka (f. 6 pers.).

Ny afdelning för
Billiga Klädningar

fr. Kr. 40.—115.—

—är öppnad å Damkonfektionsafd.
2 tr. upp.

Obs!—För resande till Stockholm att beakta.

Ständigt lager i olika prislågen af
Bal-, Middags-, Inne- och Sorgklädningar.

Beställningar mottagas och utföras
å egna ateljeer.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET,

STUREPLAN.

1 1/2 kkp. krossocker, 2 kkp. vatten, 1 1/2 lit. äpplen, 3 msk. korinter eller sultanarussin, 1 tolföres hvetebröd, 1/2 lit. gräddmjölk, 4 ägg, 2 msk. smör (40 gr.), socker, salt.
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.).
Beredning: Af socker och vatten kokas en klar lag. Äpplena skalas, skäras i skivlor och kokas mjuka i sockerlagen samt få kallna. Korinterna eller russinen renas, sköljas väl i ljumt vatten och inkläppas i en duk. Brödet skäres i skivlor och blötes i hälften af mjölken, uppvispad med ett af äggen. Brödskefverna stekas i smöret och läggas i en smord pajform, hvarfals med äppelskivorna och korin-

terna. Den öfriga mjölken och äggen vispas tillsammans, smaksättes med socker och salt och hålles öfver pudlingen. Den gräddas i god ugnsvärme omkring 1/2 tim. får afsvalna och serveras med vispad grädde eller vinsås.
Kokt lutfisk (f. 6 pers.). 2 kg. lutfisk, 5 små msk. salt, 2 lit. vatten. Sås: 3 msk. smör (60 gr.), 4 msk. mjöl, 5 kkp. god mjölk, 2 tsk. salt, 1/2 msk. socker.
Beredning: Fischen sköljes, skäres i bitar och skinnet bortskäres. Den lägges hvarfals med 4 msk. af saltet i en tunn handduk eller servett, som knytes igen. Vattnet kokas upp med resten af saltet och fiskknytet hän-

ges på en kapp i kastrullen, så att det ej når botten, fisken får därefter sakta koka med springa på locket 15-20 min. eller tills den blir lagom mjuk. Den serveras med mjölksås, som kokas på vanligt sätt samt skiradt smör, ryska eller gröna ärter och potatis.
Julgröt (f. 6 pers.). 2 kkp. karolinargryn, 2 lit. vatten, 5 del. tjockgrädde, 1 hg. godt smör, 1 msk. salt, 3 msk. socker.
Beredning: Risgröden sköljas, skällas i hett vatten och påsätts i kokande vatten samt få koka, tills de äro mjuka. Då tillsättes den till hårdt skum slagna grädden och gröten får ett uppkok. Det kalla smöret iröres

och gröten afsmakas med salt och socker.
Smörbakelser (f. 12 pers.). 200 gr. hvetemjöl, 1 1/2-2 del. vatten, smör af degens vikt.
Till fyllning: 2 kkp. äppelmos. Beredning: Mjölet utröres med vattnet till en smidig deg, som arbetas väl. Degens väges, och man tager samma vikt smör. Det tvättas, och vattnet arbetas väl ur, hvarefter det klappas till tunna kakor, som sättas på is att stelna. Degens utkaflas till en fyrkantig kaka, något tjockare på midten. Smöret lägges midt på degen och kanten vikas öfver smöret, så att detta fullkomligt täckes. Smördegen utklap-

pas till en aflång fyrkant af ungefär 1/2 cm. tjocklek. Denna fyrkant vikas därefter ihop, så att kanten af degen mötas midt på fyrkanten. Därefter vikas den ena halvan af degen öfver den andra. Degens utkaflas åter till en aflång fyrkant. Detta utpreparas fyra gånger efter hvarandra, hvarefter degen utkaflas till omkring 1 cm. tjocklek och uttages med stort rundt mått till kakor, på hvilka midt lägges 1 tsk. äppelmos. Kanterna hopvikas så att kakan får form af en halmfärd. Kanten krusas och bakelserna nagg lätt med hörnet af sporren, pens med äggvita och gräddas i varm ugns till de fått en vacker gulbrun färg.

Herrgårdsvalsen.
Upptecknad af Fredrik Nycander.
Säsongs populäraste boston.
Succésnummer på alla badorter.
Spelas af samtliga musikorkestrar.
Har utkommit för piano.
Till salu i alla bok- och musikaffärer.
Pris 1 krona.

KLÄDNINGAR
som äro fläckiga eller nedsmutsade kunna genom kemisk tvätt blifva fullt användbara. Priset här för är lägst Kr. 3.— pr klädning. Det är dock ej likgiltigt till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt. Örgryte kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg. Ombud i Stockholm: Carl A. Thorell, Norrlandsgatan 1.
Rikstel. 8072. Allm. Tel. 5431.

Extra Hushållskurser
vid
Sigrid Rudebecks Skola.

Två kurser à två månader hvardera. Den första börjar den 20 jan. 1911; den andra den 21 mars 1911. I hvardera kursen mottagas högst 10 deltagare.
Anmälningar till första kursen före den 15 dec.; till den andra före den 1 febr. Prospekt på begäran Göteborg i nov. 1910.
Anders Holkers, Frida Hjertberg, Rektor, Föreståndarinna.

Skogssagor
Berättade av Ingrid Knutsdotter.
Illustrerade av Einar von Strokhirch.
Inb. 1.50.
G. W. K. Gleerups förlag, Lund.

Andra upplagan.
Augusta Abrahamsons (brodös vid Nord. Komp.) mycket omtyckta Märkbok med moderna stilar har nu utkommit. Pris 1.50.
OBS.! Betydligt tillökad och förbättrad. Första upplagan (2,000 ex.) utsåld på 9 mån. Till salu hos Nord. Komp., Sthlm, Nordiska Industribol. o. Svea-Byrån, Göteborg samt hos utgivarinnan, Drottningg. 108, Sthlm.

JAVOL
Javol det bästa för hårets vård. Javalisera Eder! har Javol förhindrar mjällbildning, underlättar friseringen, skonar och styrker håret och användes därför af flera hundra tusen familjer. Miljoner flaskor Javol säljas årligen. Javol fås öfverallt — med eller utan fett — i flaskor à Kr. 5,50, 3,00 2,00.
JAVOL - Shampoingpulver
:: 15 öre pr paket. ::
Hufvudnederlag: M. Zadig, Malmö

Elegant Nyhet! Parfymstift.
Starkt koncentrerad parfym i fast form. Kartong om 20 stift 5 olika dofter Kr. 4:50 mot postförskott från Agentur Bilz, B. Box 254 Stockholm.

Begär alltid Lindfeldts franska brödsorter
De smaka bäst och äro de hälsosammaste.
Finnes i hvarje välsorterad brödbod.

FLYTANDE FERRIN
och **FERRINTABLETTER**
äro verksamma och angenäma **JERNMEDEL** som föreskrivas af många läkare. — Erhålles å alla apotek.

Det bästa läkemedlet är **NISSENS**
ÄKTA BRÖSTKARAMELLER
Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Till Julbalerna!
Ett sällsynt tillfälle erbjudes härmed Iduns läsare att för endast en tredjedel af bokhandelspriset erhålla säsongs finaste bostonvals, den af hufvudstadens orkestrar under allmänt bifall spelade "Under djurgårdsekarne" af Johan Nordling. Insänd rekvisition med 50 öre i spar- eller frimärken till Iduns exp., Stockholm, och Ni erhåller omgående franco den populära valsen i elegant färgtrycksomslag. Rekvirera i tid, ty upplagan är begränsad!
1 krona och 50 öre för endast 50 öre!

LILJEHOLMENS
Stearinfabriks-Aktiebolag
Kungl. Hofleverantör
STOCKHOLM, Sö.

Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Vagnsljus
Spiror	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus
Kupéljus	Illuminationsljus

Pianoljus "Splendor"
OBS.! Hvarje helpaket väger minst 425 gram netto och hvarje halfpaket minst 212,5 gram netto.

Svenska Landtmän handla klokt
om de för 1911 prenumerera på **Svenska Landtmannatidningen**
Innehållsrik och läsvärd veckotidning för landtbruket och dess binärningar. Pris för helt år endast 1 kr. 10 öre.
Svenska Landtmannatidningen
bör finnas i hvarje hem å landsbygden.

Värmländska bruk och anläggningar,
skildrade i ord och bild, blir en ny afdelning i Arvika Tidning under 1911.
Intressant för värmländingar i hela Sverige.
Arvika Tidning, äfven i öfrigt mera innehållsrik än de flesta andra ortstidningar, kostar på posten endast kr. 2:75 pr år, 90 öre pr kvartal.
➔ Prenumerera på Arvika Tidning! ➔

Läs! Läs! Läs!
A.-B. Kaffe- & Théimporten's "WALHALLA"
stora annons första numret för december.

HYHET!
Julklapp
som väcker största förtjusning.
Storlek 26x32 cm.

Modern väggprydnad, konstnärligt utförd i koppar, oxiderad äfven i brun eller mossgrön ton (antik), samt i elegant, polerad eller matt förgyllning. Den mest smakfulla infattning af de nu så moderna större kabinettskorten i brun ton. Pris hos Bok- och Konsthandlande kr. 10.—. **Iduns läsare** gifves tillfälle att från **Konstindustri, Centralpalatset, Stockholm** förvärva sig dessa smakfulla och gedigna pendanger för endast **kr. 6.50 paret** om vidstående kupong bifogas ordern. Med hvarje par följer gratis D. M. Konungens och Drottningens porträtt utförda i s. k. koppargravyr. Des-utom anordna vi en täflan, hvar 25-te köpare erhåller näml. de beordrade pendangerna gratis. Försumma ej detta tillfälle. **Kupong. Idun.**

Husmoderskolan Hemmet
börjar nu kurs d. 16 jan. Mest praktiska och grundliga utbildning. Prospekt g:m Anna Gyllenspetz, född von Holten, Drottningg. 67, Sthlm. Riks 183 34.
Strängnäs Hushållsskola.
Ny husmoderskurs börjar d. 16 januari. Grundlig och praktisk undervisning. Prospekt och referenser genom **Fru M. Braune, Strängnäs.**

Fröbel-Institutet i Norrköping
omfattar följande kurser för unga flickor:
A. Utbildning för kindergårten.
B. Utbildning för uppfostrannekallet i hemmet äfven omfattande vården av späda barn.
C. Kurs i späda barns vård.
Några nya elever mottagas i januari. Prospekt erhålles genom under-teknade.
Ellen och Maria Moberg.

De bästa tvättmedlen:
Diamant-såpa tvål tvättpulver
Göra tvätten bländande hvit. Minska arbetet. Öka trefnaden. Happachs Såpfabriks A.-B., Malmö.

En pålitlig tjänarinna
är en skatt. Själfkokaren Dalli har i många hem fått träda i jungfruns ställe. Dalli kokar, steker, bakar utan tillsyn god mat o. härligt bröd. Dalli finnes i 6 olika storlekar för 1-12 personer från 19,50 — 51,50 hos **B. Wiman, Regeringsgatan 46, 3 tr.**
Demonstreras kl. 10-4.

**Damer Eleganta, moderna Kängor, rasschevreaux, Molierskärning, stora ringar, randsydd, till det enormt låga priset af kr. 9.50 franko mot postförskott. Finnes med eller utan lacktäthätta Franska (långsträckt) eller Amerikanska (breda) modeller, upp-gif nummer.
Akt.-Bol. City Skomagasin, Göteborg.**

Säsongs parfym, den förtjusande **Crabb-Apple Blossoms.** (Vildäppleblomman)
Generalagent **Hj. Olán, Stockholm.**

Väfskedar, Solf,
Spännare och Skyttlar för hemslöjd.
John A. Thulin & Co., Väfskedfabrik, Norrköping. Riks 670.

G. W. K. Gleerups i Lund
Nya ungdomsböcker
N:o 25. **Vår vän Anne**
av L. M. Montgomery. 2.50.
N:o 26. **Barnen Vide**
av Karin Sten. III. 1 kr.

Blommor från Mälardalen.
Insänd nu eller hvilken årstid som helst 1 krona eller mera i frimärken eller postanvisning till Trädskolan, Enköping 3, så erhålles omg. en kartong friska blommor och grönt, passande till namns- och födelsedagar. Gifvarens visittkort kan biläggas.

Total slutförsäljning.
På grund af ägarens sjuklighet slutförsäljes Broderiaffärens lager till ovanligt låga priser.
Kommandörsgatan 3, Sthlm.

GISLAVEDS CALOSCHER
hållbara, eleganta. Bästa passform.
I PARTI hos LUBLIN & Co. LITVENSKA STOCKHOLM

Ett barn önskas mottaga i fint hem för en summa ett för allt. Vidare meddelar **Göteborgs Förmedlingsbyrå.**